

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

MEDIAKASVATUKSEN ÄÄRELLÄ

Mediakasvatus Kuopion perhepäivähoidossa

TEKIJÄ: Santeri Ruukonen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Santeri Ruokonen	
Työn nimi Mediakasvatuksen äärellä – Mediakasvatus Kuopion perhepäivähoidossa	
Päiväys	12.08.2022
Sivumäärä/Liitteet	18/15
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palvelualue – varhaiskasvatus	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Mediakasvatus on tärkeä osa kasvua ja oppimista varhaiskasvatuksessa. Vuonna 2018 otettiin käyttöön varhaiskasvatussuunnitelmassa uutena kokonaisuutena monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, joka on medialukutaitoa eli mediakasvatusta. Opinnäytetyössä avattiin mediakasvatusta terminä, mainittiin median ja mediakasvatuksen historiaa, käytiin läpi mediasta tehtyjä tutkimuksia ja sen vaikutuksia lapsi ja lapsiperheisiin.</p> <p>Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimi Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palvelualue – varhaiskasvatus. Opinnäytetyössä tehtiin sähköinen kysely Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille sekä perhepäivähoidon ohjaajille. Kysely toteutettiin 2019 loppu talvella ja kyselyn tulokset käytiin läpi yhdessä perhepäivähoidon ohjaajien sekä Kuopion varhaiskasvatus suunnittelija sekä Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden palvelupäällikön kanssa 2020 vuoden alussa.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa perhepäivähoitajien mediakasvatuksen osaamisesta sekä saada selville, miten perhepäivähoitajat toteuttavat mediakasvatusta työssään. Kysely tuotti suuntaa-antavia vastauksia siihen, miten paljon perhepäivähoitajat sekä ohjaajat toivoivat saavansa tukea ja ohjausta mediakasvatukseen toteutukseen omassa työssään.</p> <p>Tutkimuksessa kävi ilmi, että suurin osa perhepäivähoitajista, ryhmäperhepäivähoitajista sekä perhepäivähoidon ohjaajista toteuttaa mediakasvatusta työssään. Kyselyn tulosten perusteella suurin osa hoitajista ja ohjaajista tiesi ja käytti erilaisia työkaluja ja työmenetelmiä mediakasvatukseen toteutuksessa. Kyselyn vastaneiden kesken selvisi, että mediakasvatus koettiin tärkeäksi etenkin tulevaisuuden kannalta, mutta mediakasvatukseen toteutukseen silti toivottiin lisää tukea ja ohjausta. Opinnäytetyön tutkimusta voidaan käyttää pohjana lisätutkimuksiin mediakasvatuksen kartoitukseen Kuopion varhaiskasvatuksessa.</p>	
Avainsanat perhepäivähoito, perhepäivähoidossa olevat lapset, mediakasvatus, teknologia varhaiskasvatuksessa	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Author Santeri Ruokonen	
Title of Thesis A look into media education – Media education in Kuopio family day care	
Date 12.08.2022	Pages/Appendices 18/15
Client Organisation /Partners Kuopio city education services – early childhood education	
<p>Abstract</p> <p>Media education is an important part of growing up and learning in early childhood education. In 2018, a new early childhood education plan was submitted which added different forms of media education as part of the early childhood education program.</p> <p>In this thesis, the term media education, the history of media and media education, as well as research about the effects of media on children and families with children were explained.</p> <p>The thesis was commissioned by the city of Kuopio education services – early childhood education division. An electronic survey was conducted among family day care nurses, group family day care nurses and family day care instructors in the city of Kuopio. The survey was conducted in the late winter of 2019, and the results of the survey were reviewed together with family day care instructors, Early Childhood Education Planner and Childhood Services Manager of the city of Kuopio at the beginning of 2020.</p> <p>The objective of the thesis was to produce information about the media education skills of family day care workers and how family day care workers carry out media education in their work. The survey provided indicative answers to how family day care workers and instructors hope to receive support and guidance on how to carry out media education in their own work.</p> <p>The survey revealed that the majority of family day care workers, group family day care workers and family day care instructors carry out media education in their work. Based on the results of the survey, most workers and instructors knew and used different tools and working methods in carrying out media education. Among the respondents to the survey, it became clear that media education was considered important, especially in the future, but more support and guidance were still needed for implementing media education. The research of the thesis can be used as a basis for further research on media education in early childhood education in Kuopio.</p>	
<p>Keywords</p> <p>family day care, children in family day care, media education, technology in early childhood education</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	MEDIAKASVATUKSEN HISTORIAA SUOMESSA	6
3	MEDIAKASVATUS	7
3.1	Mediakasvatuksen toteutus	7
3.2	Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa	8
3.3	Mediakasvatus perhepäivähoidossa	8
4	PEDAGOGINEN MEDIAKASVATUS	9
4.1	Media oppimisen välineeksi – tavoitteellinen pedagoginen toiminta	9
4.2	Pedagogisen mediakasvatuksen haasteita	9
5	LASTEN JA LAPSIPERHEIDEN MEDIAN KULUTUS.....	10
5.1	Rajat lapsen median kulutukselle – mallit aikuisilta.....	10
5.2	Media suunnattu myös lapsille	10
5.3	Tutkimuksia ja huolia median vaikutuksista lapseen	11
6	TUTKIMUS PERHEPÄIVÄHOITAJILLE, RYHMÄPERHEPÄIVÄHOITAJILLE SEKÄ PERHEPÄIVÄHOIDON OHJAAJILLE	13
6.1	Tutkimusmenetelmän esittely	13
6.2	Tutkimisympäristö	13
6.3	Aineiston keruu ja aineiston koko	14
6.4	Aineiston analysointi	14
6.5	Eettisyys ja luotettavuus	15
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	16
8	POHDINTA JA OPINNÄYTETYÖN MERKITYS.....	17
	LÄHTEET	19
	LIITE 1: TUTKIMUSLUPA.....	21
	LIITE 2: TUTKIMUKSEN KYSELYLOMAKKEIDEN VASTAUKSIA	24

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on mediakasvatus. Opinnäytetyöni on kollektiivinen tutkimus, jossa toteutettiin sähköinen kysely Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille sekä perhepäivähoidon ohjaajille. Opinnäytetyötä varten keräsin tietoa mitä mediakasvatus on, miten sitä toimitetaan varhaiskasvatuksessa sekä kuinka mediakasvatus on kehittynyt vuosien aikana. Opinnäytetyöhöni sain toimeksiantajaksi Kuopion kaupungin varhaiskasvatuksen tiimin. Suunnitelimme Kuopion varhaiskasvatus suunnittelijan kanssa Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille- sekä ohjaajille kyselyn mediakasvatuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa perhepäivähoitajien mediakasvatuksen osaamisesta sekä miten perhepäivähoitajat toteuttavat mediakasvatusta työssään.

Opinnäytetyössäni avaan mediakasvatus termiä, sekä kirjoitan miten mediakasvatusta voi käytännössä toteuttaa varhaiskasvatuksessa. Kirjoitan lyhyesti mediakasvatuksen historiasta, sekä kuinka mediaa ja sen vaikutuksia on tutkittu lapsiperheissä. Lopuksi käyn läpi laatimaani kyselyä mediakasvatuksesta Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille sekä perhepäivähoidon ohjaajille.

Opinnäytetyö on kirjoitettu Savonia ammattikorkeakoulun raportointipohjaan. Kysely mediakasvatuksesta luotiin Savonia ammattikorkeakoulun WebPropol- sovelluksella, jonka kysymyksiin pystyi vastaamaan sähköisesti eri älylaitteilla. Kyselyn tulokset käytiin läpi yhdessä toimeksiantajani sekä Kuopion kaupungin perhepäivähoidon ohjaajien kanssa.

Vuonna 2018 varhaiskasvatussuunnitelmaan lisättiin kohta monilukutaidosta sekä tieto- ja viestintäteknologisesta osaamisesta. Tämä tarkoittaa mediakasvatusta. Mediakasvatusta tulee harjoittaa varhaiskasvatuksessa ja sitä varten on laadittu yksinkertaisia ohjeita. Nykyaikana tämä monilukutaito määritellään perustaidoksi, jonka avulla yksilö pystyy tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia viestejä eri ympäristöissä, kuten kirjoitetussa, puhutussa sekä etenkin audiovisuaalisessa ja digitaalisessa muodossa. (Opetushallitus 2018, 26.)

Käytännön toteutuksessa varhaiskasvatuksessa voi lasten kanssa yhdessä tutkia, käyttää ja tuottaa näitä monilukutaidon viestejä. Arkiset tieto- ja viestintäteknologiset välineet, sovellukset ja pelit voidaan hyödyntää lasten kanssa monipuolisesti erilaisissa leikeissä, tutkimuksissa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Lasten monilukutaidon kehittämiseen tarvitaan aikuisten mallia, joka ohjaa lapsia turvalliseen ja monipuoliseen mediakasvatukseen. (Opetushallitus 2018, 26.)

2 MEDIAKASVATUKSEN HISTORIAA SUOMESSA

Media terminä on melko uusi Suomessa. Suomalaisten yleiseen käyttöön termi ilmestyi vasta 1980-luvulta lähtien. Alun perin media termi löytää alkunsa 1920-luvun amerikkalaisesta markkinointikulttuurista. Media sanalla haluttiin kuvailla sanomalehdistön roolia mainosvälineenä. (Kortti 2016, 14-15.) Mediahistoriaa alettiin Suomessa vasta 1990-luvulla näkemään tutkimusalana (Kortti 2016, 33).

Vaikka media tunnetaan 2000-luvun aikana (ja sen jälkeen) digitaalisena kommunikointina (Kortti 2016, 31), itse mediakasvatusta toteutettiin Suomessa aiemmilla vuosikymmenillä. Nykyisin mediakasvatus on käsitteenä vakiinnuttanut asemansa ihmisten keskuudessa ja käsitteen pintapuoleinen merkitys tiedetään. Mediakasvatusta on kuitenkin toteutettu Suomessa historiamme aikana aiemminkin muita termejä ja toteutustapoja käyttäen.

1950-luvulta eteenpäin puhuttiin audiovisuaalisesta kansansivistystyöstä, sanomalehtiopetuksesta sekä elokuvakasvatuksesta. 1970-luvulla mediakasvatus oli joukkotiedotuskasvatusta ja audiovisuaalistakasvatusta, kun taas 1980-luvulla käytettiin käsitettä viestintäkasvatus. 1990-luvusta eteenpäin aina 2000-luvulle kouluissa alettiin toteuttaa ATK-tunteja sekä medialukutaitoa. (Kupiainen, Sintonen ja Suoranta 2007, 4.) Ihmiset ovat eri aikakausina ymmärtäneet viestinnän tärkeyden ja miten erilaisia viestinnän muotoja voi luoda, lukea ja ymmärtää.

Mediakasvatusta toteutetaan nykyään Suomessa myös monella muulla alalla ja sektorilla kuin ainoastaan varhaiskasvatuksessa, kuten esimerkiksi kouluissa ja nuorisotyössä. Myös kirjastot, eri järjestöt ja media-alan organisaatiot toteuttavat mediakasvatusta toimintoissaan. (Mediakasvatusseura <https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>).

3 MEDIAKASVATUS

Mediakasvatuksesta on käytössä monta eri käsitettä. Medialukutaito, mediaoppi, mediapedagogiikka ja viestintäkasvatus on vain osa termeistä, joita on käytetty tai käytetään kuvailemaan mediakasvatusta ja sen kokonaisuutta. Termejä saatetaan käyttää tarkoittamaan samaa asiaa tai rinnakkaiskäsitteenä. Mediakasvatus voidaan määritellä täten:

Mediakasvatus on mediasta opettamisen ja oppimisen prosessi, joka tapahtuu mediakulttuurissa ja suhteessa mediaan. Mediakasvatuksella vahvistetaan kulttuurista ja sivistyksellistä medialukutaitoa, johon lukeutuu kokemusta, ymmärrystä, taitoja ja kriittistä kykyä tulkita yhteiskuntaa. Mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta, joka edistää medialukutaitoa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, 7.)

Mediakasvatus termissä on kaksi sanaa, media ja kasvatus, jotka yhdessä koostavat laajan kokonaisuuden, mutta yksinäänkin sanat ovat monitulkinnallisia (Merilampi Ritva-Sini 2014, 29). Media määritellään laajasti eri viestinnän välineiksi. Esimerkiksi lehdet, kirjat, televisio, musiikki, radio, kamerat, videopelit ja internet ovat kaikki osa mediaa. (Sommers-Piironen, Valkonen, Salomaa.) Viestintätutkimuksen sekä kasvatustieteen yhdistäminen vaatii mediakasvatuksen toteuttajalta laajaa osaamista kasvatuksen ja viestinnän teorioista, sekä kummankin käytännön toteutuksesta (Merilampi Ritva-Sini 2014, 29).

3.1 Mediakasvatuksen toteutus

Mediakasvatus on median opettamista ja oppimista. Sillä vahvistetaan yksilön medialukutaitoa, johon liittyy kokemusta, ymmärrystä, taitoa ja kriittistä kykyä tulkita mediaa ja yhteiskuntaa. (Valkonen 2017, 6-7.) Mediakasvatuksella on tärkeä rooli kasvavassa digitaalisessa maailmassamme. Jokaisella on paljon opittavaa, sillä media kehittyy nopeasti. Jopa diginatiivit, jotka ovat syntyneet teknologisen kehityksen aikana ja oppineet käyttämään sitä käytännön kautta, oppivat uusia asioita mediasta nykyaikana.

Mediakasvatuksen määrittelyn helpottamiseksi voi pohtia, mitä jokin tapaus ei ole. Eli tässä kyseessä mitä mediakasvatus ei ole. Usein mediakasvatuksessa korostuu syyttä välinepainoitteisuus. (Merilampi 2014, 127.) Mediakasvatuksen toteuttamiseen ei tarvita älylaitteita, vaan sitä voidaan harjoittaa muilla keinoin. Usein asenne ratkaisee, sillä useimmat menetelmät mediakasvatuksen käytännön toteutukseen ovat ilmaisia ja ne löytyvät meidän ympäristöstämme (Lundvall 2015, 13).

Mediakasvatus yksinkertaisuudessaan on tavoitteellista vuorovaikutusta. Keskustelua muiden kanssa siitä, mitä he ovat nähneet, kuulleet ja kokeneet mediasta. Mediakasvatuksella kehitetään yksilön medialukutaitoja opettamalla kokemusta, ymmärrystä ja taitoja yhteiskunnan mediakulttuurin tulkitaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, 7.)

Kuitenkin, tavoite mediakasvatuksella on sen hetkisen ajan digitaalisten sekä teknologisten vaatimusten osaamista. Mediakasvatuksen tärkeys korostuu tulevaisuudessa, kun uusien älylaitteiden ja muiden teknologistenlaitteiden käyttö yleistyy arjessa. (Varis 2015, 17.)

Haasteita koetaan, kun mediakasvatuksen toteutus on yleisesti järjestöjen sekä jokaisen kunnan omien resurssien harteilla. Myös yksilön mediakasvatuksesta saatujen taitojen mittaaminen on haasteellista. Kaiken median kulutuksen ja mediakasvatuksen jälkeen on silti vaikea määrittellä yksilön medialukutaitoja. (Lundvall 2015, 12-13.)

3.2 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Vuonna 2018 astui voimaan uusi varhaiskasvatussuunnitelma, johon liitettiin uutena osaamisen kokonaisuutena monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, joka on medialukutaitoa eli mediakasvatusta. Aikuisten harjoittamalle kasvatukselle varhaiskasvatussuunnitelma antaa puitteet, mutta on tärkeää muistaa, ettei varhaiskasvatussuunnitelma aseta lapselle tiettyjä tavoitteita vaan lapsen yksilöllinen media osaaminen riittää. (Salomaa 2017, 15.)

Mediakasvatuksen käytännön toteuttaminen herättää varhaiskasvattajissa epävarmuutta. Menetelmät, joita varhaiskasvatuksessa on jo käytössä, unohdetaan usein mahdollisiksi mediakasvatuksen toteutustavoiksi. Lapsille hyvin luontevat oppimisen tavat, kuten leikki, keskustelu, draama ja kuvallinen ilmaisu, ovat helppoja ja tuttuja tapoja mitä voi käyttää mediakasvatuksen toteutuksessa varhaiskasvatuksessa. (Salomaa 2017, 15.)

Mediakasvatus voi antaa mahdollisuudet parempaan työnarkeen varhaiskasvatuksessa. Tärkeää hyvän mediakasvatuksen toteuttamiseen olisi kunkin aikuisen hyvä pohtia, mitä tavoitteita mediakasvatukselle yhdessä laaditaan. Lasten kanssa voi myös yhdessä tarkastella ja kokeilla mediakasvatukseen suunniteltuja laitteita sekä materiaaleja. (Salomaa 2017, 15.)

3.3 Mediakasvatus perhepäivähoidossa

Perhepäivähoito soveltaa varhaiskasvatussuunnitelmassa laadittuja mediakasvatuksen perusteita omassa työssään. Jokaisen työntekijän, joka toimii lasten parissa, tulisi rohkeasti tutustua mediakasvatuksessa käytettäviin eri työmenetelmiin, työkaluihin sekä yhteisöllisiin tuottamisen muotoihin (Sintonen 2018, 17). Etenkin perhepäivähoidossa vastuu mediakasvatuksen käytöstä, toteutuksesta ja laadusta on täysin kiinni työntekijästä. Omaan pätevyyteen ja osaamiseen tulisi luottaa enemmän. Lapsen vaikuttaviin ympäristön ja kulttuurin erilaisiin kertomisen ja jakamisen muotoihin tulisi tutustua ja toteuttaa niitä työssä (Sintonen 2018, 17).

Lapset alkavat hyvin varhain jo tarkkailla omaa ympäristöään ja hahmottavat median eri käyttötapoja. Varsinkin nykyaikana perheen arjessa median kulutus näkyy vahvasti ja se on läsnä myös koulun ja työn käytännön toteutuksessa. Vasta oman mediankäytön ja kulutuksen kohdalla alkaa lapsella vakiintua omanlainen suhde mediaan. (Valkonen 2018, 21.) Perhepäivähoidossa ja varhaiskasvatuksessa on mahdollista vaikuttaa lapsen myönteisiin ja turvallisiin kokemuksiin median käytössä. Sillä vaikka lapsen mediasuhteen tärkein vaikuttaja on oma perhe, silti lasten läheisillä aikuisilla on rooli siihen, miten lapsen mediaan liittyvät kokemukset ja osaaminen kehittyvät.

4 PEDAGOGINEN MEDIKASVATUS

Mediakasvatusta toteuttaessa varhaiskasvatuksessa tulee pohtia myös pedagogiikkaa. Toiminnan suunnittelussa kannattaa painottaa osallistamista. Eli lasten omat mielenkiinnonkohteet ja toiveet aiheeseen liittyen motivoivat lapsia paremmin kuin, että toiminnan kehittäminen ja toteutus lähtisi ainoastaan kasvattajasta. (Valkonen 2017, 17.)

Mediasta oppimista voi syntyä ihan tavallisissa arjen tilanteissa. Esimerkiksi havainnoimalla lasten leikeistä ja puheista usein ilmenee eri medioista poimittuja asioita. (Valkonen 2017, 14.) Kotien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää lapsen mediakasvatuksessa. Perheille voi esittää konkreettisia tapoja, kuinka yhdessä voitaisiin keskustella ja kehittää lapsen osaamista ja oppimista median suhteen. (Valkonen 2017, 17.)

4.1 Media oppimisen välineeksi – tavoitteellinen pedagoginen toiminta

Mediakulttuurin ja mediakasvatuksen ero on hyvä huomioida. Mediakulttuuria voi kuluttaa ilman, että siitä oppisi mitään. Esimerkiksi television ja muun median käyttö voi olla pelkkää viihdekäyttöä. Mutta mediakasvatuksessa painotetaan kokonaisvaltaista oppimista. (Merilampi 2014, 87.) Viihdekäytön lisäksi mediakasvatusta painottaa median käytöstä käytännön oppimiseen. Kun yksilöä ympäröi opettava yhteisö, niin pedagoginen toimintakulttuuri voi kehittyä kulttuurisen keskustelun kautta (Valkonen 2018, 21).

Lasten arkeen ja mielenkiinnonkohteisiin perustuvaa tavoitteellista pedagogista toimintaa ei aina osata hyödyntää, vaikka varhaiskasvatuksessa lapset tulisi osallistaa toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Median eri tuotantoprosessien kokeilu ja tutustuminen median eri ilmaisutapoihin, sekä vuorovaikutuksen kehittäminen muiden ihmisten kanssa ovat esimerkkejä siitä, miten mediakasvatusta voidaan hyödyntää ja kehittää yksilön ja yhteisön tueksi. (Salomaa 2016, 137.)

4.2 Pedagogisen mediakasvatuksen haasteita

Haasteita mediakasvatuksen toteutuksessa varhaiskasvatuksessa, etenkin pedagogiikan osalta, löytyy. Koulutustaso eri varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on matalampi, kun sitä vertaa muuhun koulutusjärjestelmään. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutuksissa on myös mediakasvatukseen liittyviä sisältöjä ollut niukasti. (Salomaa 2016, 138).

Kasvattajien osaaminen mediaan liittyen on tärkeä kehittämisen kohde. Parempaan medialukutaidon opettamiseen ei ole toimintamalleja, menetelmiä tai oppisisältöjä, joita kasvattajat voisivat käyttää jokaisessa tilanteessa. (Salomaa 2016, 138).

Kunnat vastaavat mediakasvatuksen resursseista, mutta vastuu on myös jokaisella yksityisellä työntekijällä ja heidän sidosryhmillään. (Salomaa 2016, 140). Yksilön on tärkeää esittää itselleen kysymys: edistänkö sidosryhmässäni varhaiskasvatuksen sisältöä medialukutaidon osalta? (Salomaa 2016, 141).

5 LASTEN JA LAPSIPERHEIDEN MEDIAN KULUTUS

On puhuttu paljon siitä, miten lasten vanhempien oma median kulutus heijastuu lapsiin. Nykyään pienetkin lapset käyttävät elokuvien ja ohjelmien katsomisen lisäksi paljon erilaisia älylaitteita ja internetiä. Lapsihan havainnoi omia vanhempiaan ja tärkeät aikuiset ovat hänelle roolimalleja, joista hän ottaa käyttäytymismalleja. (Valkonen 2016, 7.)

Mediasta keskusteleminen lapsen kanssa on tärkeää ja lapsi kertoo mielellään havainnoimiaan asioita. Keskustelun avulla vanhemmat pääsevät vuorovaikutukseen lapsen kanssa ja kuulevat, millaisia ajatuksia ja tunteita lapselle on herännyt aiheesta. Herkkyys lapsen kokemuksiin mediasta auttaa perhettä ymmärtämään ja mahdollisesti rajaamaan mediankäyttöä sekä havainnoimaan, miten se vaikuttaa koko perheen yhteisiin hetkiin. (Valkonen 2016, 9.)

Vanhempien merkitys lapsen käsitykseen mediasta on suuri. He voivat vaikuttaa siihen, miten myönteiseksi lapsen mediasuhde kehittyy. Siihen vaaditaan vanhemmilta läsnäoloa, kuuntelua ja kiinnostuksen osoittamista, sekä omien toimintamallien arviointia. (Valkonen 2016, 13.)

5.1 Rajat lapsen median kulutukselle – mallit aikuisilta

Vanhemmat saattavat pohtia, miten rajoittaa lapsia älylaitteiden käytössä siten, että se olisi turvallista. Tai pelaako lapsi liikaa videopelejä. Tärkeämpää olisi kuitenkin havainnoida lapsessa sitä, miten älylaitteiden käyttö tai pelaaminen vaikuttaa hänen arkeensa. Kärsiikö lapsen kehitys, nukkuuko lapsi tarpeeksi, leikkiikö ja käykö hän ulkona ja syökö hän. Nämä asiat kun ottaa huomioon lapsessa, niin se, miten kauan lapsi kuluttaa aikaa älylaitteisiin tai peleihin, ei ole merkityksellistä. Vaan se, miten lapsen arki sujuu median kulutuksen myötä, on tärkeää (Irisvik ja Utriainen 2017, 26.)

Jos vanhemmat haluavat lapsen ulkoilevan tai tekevän jotain muuta kuin kuluttavan mediaa kotonaan, niin vanhemmat tulee panostaa siihen viemällä lapsiaan puistoihin ja harrastuksiin. Usein ne ovat vanhempien omat valinnat, joka johtaa lapsessa liikkumattomuuteen. Antaako omassa kiireessänsä lapselle jonkun älylaitteen ajan kuluksi, vai viekö lapsen ulos leikkimään. (Irisvik ja Utriainen 2017, 26.) Median kulutus on aina pois lapsen muista toiminnoista, kuten leikeistä, liikunnasta ja sosiaalisista vuorovaikutussuhteista oman perheen ja ystävien parissa (Salo 2015, 6).

5.2 Media suunnattu myös lapsille

Mediaa kuuluu myös lapsille. Maailmassa on valtava määrä juuri lapsille kohdennettua mediaa, lastenohjelmista lasten musiikkiin. Vapaa-ajalle löytyy helposti viihdettä netin avulla tekemistä nykyai- kana viihde lapsille, joko pelien tai elokuvien ja sarjojen parissa (Lahikainen, Mälkiä, Repo 2015, 107). Lapsille on hyvä luoda juuri heille räätälöityä mediasisältöä. (Irisvik ja Utriainen 2017, 24.) Se on lapsille turvallisempaa, kuin se, että he kuluttaisivat aikuisille suunnattua mediaa (Irisvik ja Utriainen 2017, 29).

Digilaitteet eivät kuitenkaan saa korvata tärkeää aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta. Lasta ei tulisi jättää yksin pitkäksi aikaa digitaalisten sisältöjen pariin, eihän lasta saa jättää pitkäksi aikaa yksin muuallekaan vahtimatta. (Irisvik ja Utriainen 2017, 37.) Jos on huolissaan lapsen älylaitteen käytön määrästä, niin on hyvä muistaa, että paras keino opettaa lapselle käytännön asioita, on

aina oma esimerkki (Irisvik ja Utriainen 2017, 29). Arkisissa tilanteissa aikuisen on joskus hyvä antaa lapselle vastuu median käytöstä. Tämä dynamiikan vaihdos voi luoda opettavaisia kokemuksia. Esimerkkinä kuvien otosta on se, että lasten ottamat kuvat reissuista saattavat hahmottaa arkea paremmin. Tai luoda näkökulmaa lasta kiinnostaviin ja tärkeisiin asioihin. (Irisvik ja Utriainen 2017, 47.)

Kuten kaikessa median käytössä, liikkakäytön ja väärinkäytön rajat tulee opettaa lapsille, jotta hyvät puolet median käytöstä, kuten monimuotoisuus, osallisuuden lisääntyminen ja sosiaalinen eristäytymisen väheneminen, toteutuisivat (Dyer 2018, 1). Medialla on myös todettu olevan positiivisia vaikutuksia lasten oppimiseen. Opettavaiset lastenohjelmat voivat kannustaa ja opettaa lapsille numeroita ja kirjaimia sekä empatiaa ja rodullista ja etnistä suvaitsevaisuutta. (American Academy of Pediatrics 2013, 956.)

5.3 Tutkimuksia ja huolia median vaikutuksista lapsiin

Ennen älylaitteita suuri huoleen aihe lasten kohdalla oli television liiallinen katsominen. Televisiota voi rinnastaa älylaitteeseen siten, että jos lapsi tuijottaa mitä tahansa ruutua liikaa, niin silloin lapsen ja aikuisen välinen tärkeä vuorovaikutus jää puuttumaan. (Irisvik ja Utriainen 2017, 37). Tutkimukset liittyen television vaikutuksista lapsiin on antanut usein kahdenlaisia tuloksia. Osissa lapsissa löydettiin keskittymisvaikeuksia television katsomisen jälkeen, kun taas toisissa lapsissa television katsominen yhdistettiin parempaan ongelman ratkaisuun ja hyvään sosiaaliseen käyttäytymiseen. (Gottschalk 2019, 13-14).

Television vaikutukset lapsiin ovat tutkimusten mukaan epäselviä. Lapset tulisi huomioida yksilöinä ja lasten kanssa keskustellen löytää jokaisen kohdalla omat terveelliset rajat. Medialukutaito on tärkeä kaikille, ja etenkin lapsiperheissä vanhemmat tulisi panostaa mediakasvatukseen. Jos lapsen antaa yksin oppia median käyttöä, niin se luo riskin, että lapsi omaksuu vaarallisen ja vääränlaisen mediakulttuurin. (Haasio 2016, 12.)

Nykyajanakin videopelien pelaaminen ja sen vaikutukset lapsiin on usein perheiden puheenaiheena. Ongelmien ilmaantuessa on kuitenkin hyvä jäädä pohtimaan, onko syynä pelit vai voiko syy ongelmiin löytyä jostain muualta? Ongelma voi olla perheen omat sisäiset suhteet, tai ettei kotona löydy muuta lapselle suunnattua tekemistä tai perheen omaa yhteistä tekemistä. Peliongelma lapsessa voi johtua myös kiusaamisesta, masennuksesta tai perheväkivallasta, joka saattaa luoda lapselle pelaamisesta tavan, jolla löytää elämään positiivista sisältöä. (Irisvik ja Utriainen 2017, 116.)

Tutkimuksia, etenkin väkivaltapelien vaikutuksista lapsiin, on vaikea toteuttaa siten, että se oli eettisesti mahdollista. Ei ole oikein altistaa lapsia väkivaltaisille peleille ja havainnoida sen jälkeen, muuttuuko lapsen normaali käytös poikkeavaksi. Aikuisille on tehty kyseisestä aiheesta paljonkin tutkimuksia, mutta tiedettävästi ei kenessäkään tutkittavassa aikuisessa koettu väkivaltaisten pelien pelaamisen jälkeen väkivaltaisuutta koetilanteissa. Väkivaltaisten pelien vaikutus lasten käytökseen on tutkimus aiheena kyseenalainen, sillä sellaiset pelit ovat muutenkin suunnattuja vain aikuisten käyttöön. (Tossavainen 2018, 67).

Hyvä tapa välttyä epäsoivalta sisällöltä lapselle on tarkistaa median sisältö etukäteen ennekuin antaa lapsen käyttää sitä. Esimerkkinä lasten pelit ja sovellukset ovat usein yksinkertaisia ja pikaisesti läpikäytyjä, joten se ei edes aiheuta aikuiselle suurta vaivaa. (Irisvik ja Utriainen 2017, 101).

6 TUTKIMUS PERHEPÄIVÄHOITAJILLE, RYHMÄPERHEPÄIVÄHOITAJILLE SEKÄ PERHEPÄIVÄHOIDON OHJAAJILLE

Olin yhteydessä Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palvelualueiden kasvatusjohtajaan opinnäytetyötäni varten. Häneltä sain ohjeistuksen, koska toivoin tekeväni mediakasvatukseen liittyvän opinnäytetyön, että voisin olla yhteydessä Kuopion varhaiskasvatuksen suunnittelijaan. Yhdessä varhaiskasvatuksen suunnittelijan kanssa sovimme, että tekisin kyselyn mediakasvatuksesta Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille sekä perhepäivähoidon ohjaajille. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa perhepäivähoitajien mediakasvatuksen osaamisesta sekä saada selville, miten perhepäivähoitajat toteuttavat mediakasvatusta työssään. Kysely tuotti suuntaa-antavia vastauksia siihen, miten paljon perhepäivähoitajat sekä ohjaajat toivoivat saavansa tukea ja ohjausta mediakasvatuksen toteutukseen omassa työssään.

6.1 Tutkimusmenetelmän esittely

Sovimme varhaiskasvatuksen suunnittelijan kanssa aluksi, että ennen lopullista kyselyä, niin tekisin kyselystä hyvin lyhyen malliversion, jonka voisin esittää perhepäivähoidon ohjaajille yhteisessä palaverissa. Palaverin aikana esittäydyin ja kerroin opinnäytetyöstäni perhepäivähoidon ohjaajille. Esittelin lyhyen malliversion kyselystä ja sain hyvää palautetta ohjaajilta kyselyn luomiseen. Päälimmät toiveet ohjaajilta oli, että kysely ei olisi liian pitkä, se ei sisältäisi liikaa ammattisanastoa ja että sen voisi tehdä kaikilla älylaitteilla. Palaverin jälkeen aloin työstämään kyselyä, ottaen välillä yhteyden varhaiskasvatuksen suunnittelijaan ideoita varten.

Loin kyselyn Savonia ammattikorkeakoulusta saadulla Webropol- ohjelmalla. Laadin erilaisia kysymyksiä liittyen perhepäivähoitoon sekä mediakasvatukseen. Koska osa perhepäivähoitajista koki, että mediakasvatus on melko uusi aihe heille, niin päätimme luoda kyselyn alkuun todella lyhyen ja napakan selityksen siitä, mitä mediakasvatus on. Toiveena oli myös luoda eri kysymykset hoitajille sekä ohjaajille. Kun sain kyselyn valmiiksi, lähetimme kaikille Kuopion perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille sekä perhepäivähoidon ohjaajille kyselyyn linkin sähköpostilla, josta he pääsivät vastaamaan kyselyyn. Testasin itse kyselyn useasti eri älylaitteilla, ja kysely toimi lähes täydellisesti kaikilla laitteilla. Annoimme kyselyyn kaksi viikkoa aikaa vastata, jonka jälkeen kävisin kyselyn tulokset läpi. Sovimme kyselyn tulosten esittelyn perhepäivähoidon ohjaajien kanssa noin kuukauden päähän kyselyn vastausten jälkeen, jotta kerkeisin käydä läpi tulokset.

6.2 Tutkimisympäristö

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimi Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palvelualue – varhaiskasvatus. Tutkimusta varten luotiin sähköinen kysely Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille sekä perhepäivähoidon ohjaajille.

Perhepäivähoidon toive oli, että kyselyyn pystyi helposti vastaamaan jopa työpäivän aikana. Osa halusi käyttää työstä saatuja älylaitteita kyselyn luomiseen, joten varmistin, että kyselyä luodessani kyselyyn pystyi vastaamaan millä tahansa älypuhelimella, tietokoneella kuin tabletillakin.

6.3 Aineiston keruu ja aineiston koko

Kysely toteutettiin 2019 loppu talvella ja kyselyn tulokset käytiin läpi yhdessä perhepäivähoidon ohjaajien sekä Kuopion varhaiskasvatus suunnittelija sekä Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden palvelupäällikön kanssa 2020 vuoden alussa.

Kysely oli luotu Savonia ammattikorkeakoulusta saadulla Webropol- ohjelmalla. Kyselyn kysymykset jakautuivat sen perusteella, oliko vastaaja hoitaja vai ohjaaja. Kysymykset liittyivät perhepäivähoitoon sekä mediakasvatukseen. Päätimme yhdessä varhaiskasvatuksen suunnittelijan kanssa luoda kyselyn alkuun todella lyhyen ja napakan selityksen mediakasvatuksesta perhepäivähoitajien pyynnöstä. Kysymyksiä oli yhteensä 15 jos oli perhepäivähoitaja ja 5 jos oli perhepäivähoidon ohjaaja. Kysymykset olivat moni valinta kysymyksiä, joihin osaan pyydettiin lisä selvitystä omin sanoin. Muutama avoin kysymys oli myös, jossa vastaaja sai vastata aiheesta omin sanoin.

Kyselyn valmistuttua Kuopion varhaiskasvatuksen suunnittelija lähetti Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille sekä perhepäivähoidon ohjaajille kyselyn nettilinkin sähköpostitse. Kyselyyn annettiin kuukausi aikaa vastata, jonka aikana kyselystä lähetettiin toinen muistutus viesti. Kyselyyn lopulta vastasi 52 henkilöä 65:stä, eli lähes kaikki kyselyn saaneet vastasivat kyselyyn (vastausprosentti 80%). Sovimme, että kyselyn suljettua kävisin kuukauden aikana vastaukset läpi ja sen jälkeen sovimme niiden esitykselle palaverin.

6.4 Aineiston analysointi

Kysely jaettiin kahteen eri osioon sen perusteella, oliko perhepäivähoidon ohjaaja vai ei. Aluksi käyn läpi hoitajien vastauksia. Suurimalla osalla kyselyyn vastanneilla oli yli 10 vuoden työkokemus alalta ja suurin osa vastasi myönteisesti käyttävänsä mediakasvatusta työssään. Mediakasvatuksen esimerkit koostuivat pitkälti musiikista, kirjoista, lehdistä, televisiosta ja tiedon etsimisestä internetistä. Yleisimmät koot perhepäivähoidossa oli 3-4 lasta ikähaarukalta 1-5 vuotiaita. Mediakasvatuksesta oli suurin osa keskustellut työyhteisön sekä lasten vanhempien kanssa. Mediakasvatuksen toteutukseen suurin osa vastasi sen hoituvan mutkitta. Mutta suurin osa heistä, jotka kokivat mediakasvatuksen toteutuksen haasteelliseksi, perustelivat sen laitteiden puuttumisella. Vähän yli puolet vastanneista toivoivat saavansa enemmän tukea ja ohjausta ohjaajilta mediakasvatuksen toteutukseen. Suurin osa vastaajista sanoi, ettei heillä ole tarpeeksi työkaluja mediakasvatuksen toteutukseen työssä, mutta erilaisia työmenetelmiä oli suurimalla osalla tiedossa, kuinka toteuttaa mediakasvatusta. Koulutusta ja tukea mediakasvatukseen kaipasi suurin osa vastaajista.

Kysymyksiä oli useita, joista viimeinen oli vapaa sana. Siihen sai kirjoittaa mitä tahansa halusi kyselyyn liittyen. Vapaat kommentit olivat suurin osa samanlaisia, kun aikaisempien kysymysten tulokset. Siellä oli vähän vapaammin ja tarkemmin kommentoineet omaa ymmärrystä mediakasvatukseen liittyen sekä kuinka sitä toteutti työssään. Suurin osa koki ja ymmärsi mediakasvatuksen tärkeäksi tulevaisuuden takia, osa toivoi lisää laitteita/menetelmiä sen toteutukseen omassa työssä, ja osa koki jo lasten ja nuorten käyttävän liikaa älylaitteita omassa kotonaan, ettei halua tuoda niitä perhepäivähoitoon.

Perhepäivähoidon ohjaajilla oli omat kysymykset. Suurin osa vastasi saaneensa palautetta hoitajilta, että he haluaisivat ohjausta ja tukea mediakasvatuksen toteuttamiseen omassa työssään. Ohjaajista

suurin osa koki, etteivät olleet antaneet tarpeeksi tukea ja ohjausta hoitajille mediakasvatuksen toteuttamiseen omassa työssään. Kaikki ohjaajat olivat sitä mieltä, että hoitajilla oli tarpeeksi työvälineitä käytössä ja työmenetelmiä tiedossa, kuinka toteuttaa mediakasvatusta omassa työssään. Tasan puolet ohjaajista vastasi kaipaavansa koulutusta mediakasvatukseen liittyen ja puolet vastasi, ettei tarvitse koulutusta.

Viimeinen ohjaajien kysymys oli myös vapaa sana. Kommentit olivat samanlaisia, kuin heidän aiemmin antamat vastaukset kysymyksiin. Tiedostettiin hoitajien taito ja kyky toteuttaa mediakasvatusta, mutta osa koki kaikkien tarvitsevan enemmän tukea ja ohjausta mediakasvatukseen. Osalla kuvattiin olevan enemmän valmiuksia sekä laitteita toteuttaa mediakasvatusta, vaikka osa totesi, ettei mediakasvatuksen toteutukseen välttämättä tarvita älylaitteita.

6.5 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen kyselyä luodessani minun tuli pohtia kuinka saisin luotua helposti tehtävän ja helposti ymmärrettävän kyselyn. Palautteen perusteella oli luontevaa luoda kyselyn alkuun lyhyt ja napakka selvitys mitä mediakasvatuksella tarkoitetaan ennen kuin kyselyyn vastattiin. Tämä saattoi myös helpottaa kyselyyn vastaamista, sillä mediakasvatuksen lyhyen selityksen avulla vastaaja saattoi ymmärtää mediakasvatuksen roolin omassa työssään selkeämmin.

Tutkimuksen kysymyksillä ei ollut tarkoitus johdatella vastaajaa tietynlaisiin vastauksiin. Kysymykset jätettiin usein yksinkertaisiksi monivalintakysymyksiksi, joihin pystyi tarvittaessa omin sanoin selittämään tarkemmin. Haluttiin myös jättää avoimia kysymyksiä kyselyyn, jotta vastaaja pystyi omin sanoin myös ilmaisemaan ajatuksiaan aiheeseen liittyen.

Valitettavasti kysely oli kuitenkin hyvin pienelle marginaalille toteutettu. Kysely kohdistui Kuopion kaupungin perhepäivähoitajiin, ryhmäperhepäivähoitajiin sekä perhepäivähoidon ohjaajiin. Jotta tutkimuksen kyselyn tuloksista voisi vetää varmoja johtopäätöksiä, kysely pitäisi toteuttaa suuremmassa mittakaavassa. Kyselyn tulokset ovat kuitenkin kyselyn toteutuksen aikavälillä päteviä Kuopion kaupungin mittakaavassa. Jos kysely toteutettaisiin uudelleen tutkimuksen jälkeen, vastaukset saattaisivat olla erilaisia aiempiin verrattuna. Kysely saattoi herättää vastaajissa ajatuksia mediakasvatuksen merkityksestä ja kannustaa olemaan aktiivisempi oman osaamisen kehittämisessä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tulosten perusteella suurin osa toteuttaa työssään mediakasvatusta. Huolta hoitajien ja ohjaajien kesken tuli tuen ja ohjauksen tarpeesta mediakasvatukseen liittyen. Tärkeää olisi tuoda esille mediakasvatuksen monipuolisuuden sen toteutuksessa. Älylaitteet ei ole vaatimus mediakasvatukseen toteutukseen, vaan osa tietämättään toteutti mediakasvatusta hyvin arkisilla toimintamalleilla lasten kanssa. Positiivinen asenne mediakasvatukseen välittyi suurimmalta osalta vastaajista ja sen tärkeys osattiin arvioida tulevaisuudenkin kannalta.

Pidimme sovitun tutkimusten tulosten esityksen etänä videon välityksellä, sillä siihen aikaan suositeltiin koronan vuoksi välttämään lähikontakteja. Tulosten esittelyn aikana sain kuulla, kuinka kyselyn saaneet olivat ottaneet kyselyn positiivisesti vastaan. Se näkyikin hyvässä vastaaja määrässä, sillä lähes kaikki vastasivat kyselyyn. Ohjaajat olivat kiitollisia kyselystä ja sanoivat sen herättäneen heissä ajatuksia ja keskusteluja mediakasvatukseen liittyen. Käytyäni läpi kyselyn tulokset, ohjaajat kysyivät minulta, mitä mieltä minä olin kyselyn tuloksista ja olisiko minulla mitään neuvoja antaa heille mediakasvatukseen tai kyselyyn liittyen.

Halusin painottaa heille, miten mediakasvatus saattaa nimensä mukaisesti johtaa osaa harhaan. Vaikka kyseessä on median opetusta, se ei tarkoita, että se toteutetaan ainoastaan älylaitteiden avulla. Kun luin esimerkkejä siitä, kuinka hoitajat toteuttivat mediakasvatusta työssään, oli selkeää, että osa ei kokenut tekevänsä mediakasvatusta, jos toiminnassa ei ollut jotain teknologista laitetta mukana. Ehkä tästä kumpusikin toive ohjaukselle ja tuelle mediakasvatukseen liittyen. Monella oli hienoja esimerkkejä mediakasvatuksen toteutuksesta töissä. Musiikkia, kirjoja, tarinoita ja keskusteluja mediasta oli paljon käytössä omassa työssä. Toivottavasti kysely herättää keskustelua hoitajien ja ohjaajien kesken, ja he yhdessä keksisivät uusia ja yhteisiä keinoja toteuttaa mediakasvatusta työssään.

Opinnäytetyön valmistuessa jäin pohtimaan, että kyselyä varten olisin halunnut saada suoraa palautetta itse perhepäivähoitajilta. Kaikki palaverit toteutettiin perhepäivähoidon ohjaajien kanssa, sekä palautteet että kommentit tulivat perhepäivähoitajilta ohjaajien kautta. Ehkä kasvotusten tavaten olisin voinut luoda kyselystä hoitajien työnkuvaan ja arkeen paremmin sijoittuvan kokonaisuuden.

Näin jälkeenpäin ajateltuna, tutkimuksen uskottavuutta olisi auttanut se, jos tutkimukseen olisi osallistunut enemmän perhepäivähoitajia, esimerkiksi muista kunnista. Isompi otanta olisi vaikuttanut tutkimuksen vaikuttavuuteen. Tämä olisi tosin vaatinut isompaa ryhmää käymään läpi kyselyä, koska yksin kyselyn purkaminen olisi vaatinut tosi paljon työtä ja aikaa. Olen kuitenkin tyytyväinen siihen, että niinkin moni kyselyn saaneista hoitajista ja ohjaajista vastasi kyselyyn. Tehdyn tutkimuksen kyselyä voi myös käyttää jatkossa lähteenä, jos joku päättää tehdä mediakasvatukseen liittyvää tutkimusta, joka kohdistuisi perhepäivähoitoon.

8 POHDINTA JA OPINNÄYTETYÖN MERKITYS

Opinnäytetyö opetti minulle, kuinka monipuolinen mediakasvatus on. Median merkitys on kehittynyt todella suureksi, ja se on nykyaikana todella merkittävässä roolissa ihmisten arjessa. Mediakasvatuksen rooli tulee kasvamaan ajan kanssa, ja on harmi, miten sitä varten ei ole laadittu tarkempaa ohjeistusta eri ammattilaisille, etenkin lasten ja nuorten kanssa toimiville. Myös käsitteet ja erilaiset termit mediakasvatukseen liittyen aiheuttavat sekaannusta. Mediakasvatukseen tarvitaan selkeämpää ohjeistusta siitä, miten pienillä arkisilla teoilla pystyy toteuttamaan hyvää mediakasvatusta, ilman älylaitteita

Median vaikutus kasvaa maailmalla ja median kulutus ja ymmärrys alkaa jo hyvin nuorissa lapsissa. Median liiallisella kulutuksella on negatiivisia vaikutuksia lapsiin. Rajojen asettaminen lapsen median käytössä on tärkeää. Jos aikuinen ei ole tietoinen lapsen median kulutuksen määrästä ja sen sisällöstä, se aiheuttaa vaikeuksia lapsen arkeen. Sukupolvien välinen dialogi on myös hävinnyt median suhteen. Osa vanhemmista ikäpolvista eivät voi osallistua mediaan liittyviin keskusteluihin, sillä heillä ei ole käsitystä tai osaamista sen teeman ympärillä. Nuorilla taas olisi paljon tietoa ja osaamista, mutta sen saaminen aikuisille ja iäkkäälle väestölle hyötykäyttöön on haastavaa.

Mediakasvatuksen rooli tulee kasvamaan entisestään, ei ainoastaan uusien älylaitteiden ja kehittyvän teknologian vuoksi. Mediakasvatuksen avulla me voimme auttaa ihmisiä oppimaan eri maitten mediakulttuuria ja edistämään erilaisten kulttuurien ymmärrystä. Jos mediakasvatukseen investoitaisiin, sillä voisi olla positiivisia ja kehittäviä vaikutuksia ihmisiin. Mediakasvatuksen avulla voisimme kasvattaa kriittisempiä, luovempia ja sivistyneempiä yksilöitä, jotka ylläpitäisivät sananvapautta ja samalla kohtelisivat toisiaan paremmin. (Lundvall 2015, 16.)

Media on eri viestinnän välineitä sekä niiden sisältöjä. Kaikki lehdet, kirjat, mainokset, videopelit, elokuvat ja tv sekä internet ovat osa mediaa. Median suuri rooli arjessamme herättää kysymyksiä siitä, miten pystymme turvallisesti käyttämään mediaa ja kuinka median käyttöä voisi opettaa muille. Varsinkin älylaitteiden ja median välttämättömyys osassa arjen toimintaa vaatii meiltä jatkuvaa uuden oppimista. Tärkeää olisi muistaa lasten rooli median käytössä. Kuinka aikuiset voivat turvata lapsen turvallisen ja kehittävän median kulutuksen? Varhaiskasvatuksessa on otettu tämä huomioon ja lisätty mediakasvatus osaksi varhaiskasvatuksen suunnitelmaa (Opetushallitus 2018, 26). Mutta miten lasten parissa työskentelevät aikuiset toteuttavat mediakasvatusta?

Tutustumalla mediakasvatukseen sekä tekemällä tutkimuksen aiheesta sain paljon uutta tietoa. Sain paremman käsityksen koko mediakasvatuksen kentästä. Osaan jatkossa tukea paremmin lapsiperheitä ja muita varhaiskasvatuksen ammattilaisia mediakasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Jos työskentelen tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen parissa, voin tukea lapsia ja lapsiperheitä keskustelemalla sekä pohtimalla hyviä käytännön keinoja mediakasvatuksen toteutuksessa. Yhteiskunnallisesti ajateltuna mediakasvatusta tekemällä pystytään auttamaan lapsia varhaisessa vaiheessa ymmärtämään ja oppimaan median turvallista sekä hyödyllistä käyttöä, sekä tukemaan lapsiperheitä mediankasvatuksen rajoista ja omista median kulutuksen tavoista.

Opinnäytetyöllä oli tavoitteena tuottaa tietoa kyselyn avulla perhepäivähoitajien, ryhmäperhepäivähoitajien sekä perhepäivähoidon ohjaajien mediakasvatuksen osaamisesta, sekä miten he toteuttavat mediakasvatusta työssään. Koska median merkitys kasvaa arjessamme, niin samalla myös mediakasvatuksen merkitys kasvaa. Työntekijöiden rohkaisu ja kannustus ottamaan selvää asioista, antamalla heille tukea ja ohjausta toteuttamaan mediakasvatusta monipuolisesti työssään tulee korostumaan ja olemaan tärkeää. Varhaiskasvatuksessa on paljon muitakin kasvatuksellisia ja hoidollisia asioita hoidettavana, mutta mediakasvatuksen tärkeys on onneksi havaittu ja sen liittäminen tavan työskentelyyn on helppoa.

Kyselyä luodessani ennakkokäsitykseni oli, etteivät hoitajat varsinaisesti toteuta mediakasvatusta työssään. Kyselyyn pyydettiin mediakasvatusta selventävää kappaletta. Mediakasvatuksen rooli varhaiskasvatuksessa on uusi ja sen käytännön toteutus on vielä haparoivaa. Osa käyttää sitä, osa ei. Joidenkin mielestä media- sana viittaa aina johonkin digitaaliseen, eli mediakasvatusta varten tarvittaisiin aina älylaite.

Mediakasvatusta kuvaillaan osana laajaa kulttuurillista ymmärrystä ja vuorovaikutusta eikä sen toteutukseen tarvita älylaitteita. Nykyaikana älylaitteiden arkinen esiintyvyys aiheuttaa sen, että ne ovat usein keskiössä mediasta puhumisessa. Kyselyn tulosten analysointivaiheessa olin positiivisesti yllätynyt siitä, miten mediakasvatusta kuitenkin toteutettiin työssä. Mediakasvatuksen toteutuminen vaikutti kuitenkin olevan "vahinko" tai niin arkista, ettei siihen kiinnitetty huomiota. Tutkimuksen perusteella voi kuitenkin päätellä, että mediakasvatusta pidetään tärkeänä ja siihen halutaan koulutusta, jotta sitä voidaan toteuttaa paremmin.

LÄHTEET

American Academy of Pediatrics 2013. Children, Adolescents, and the Media. https://www.publications.aap.org/pediatrics/article-split/132/5/958/31699/Children-Adolescents-and-the-Media?utm_source=TrendMD&utm_medium=TrendMD&utm_campaign=Pediatrics_TrendMD_0. Viitattu 13.05.2022.

Dyer, Tobbi 2018. The Effects of Social Media on Children. <https://ojs.library.dal.ca/djim/article/view/7855/7244>. Viitattu 13.05.2022.

Gottschalk, Francesca 2019. Organisation for Economic Co-operation and Development. Impacts of technology use on children: Exploring literature on the brain, cognition and well-being. <https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP%282019%293&docLanguage=En>. Viitattu 13.05.2022.

Haasio, Ari 2016. Koukussa nettiin – Lapset, nuoret ja verkon vaarat. BTJ Finland OY: Helsinki.

Irisvik, Satu ja Utriainen, Jenni 2017. Kuinka kasvattaa diginatiivi. Latvia: Dardezde holografija.

Lundvall, Anniina. Teoksessa: HOLM, Isabella ja RAHJA, Rauna 2015. Minne menet, mediakasvatus? Mediakasvatusseuran 10-vuotisjulkaisu. Mediakasvatusseura ja Otavan Opiston Osuuskunta

Kortti, Jukka 2016. Mediahistoria – Viestinnän merkityksiä ja muodonmuutoksia puheesta bitteihin. Turenki: Hansaprint Oy.

Kupiainen, Reijo, Sintonen, Sara ja Suoranta, Juha 2007. Suomalaisen mediakasvatuksen vuosikymmenet. Mediakasvatusseura. https://www.researchgate.net/publication/309608990_Suomalaisen_mediakasvatuksen_vuosikymmenet. Viitattu 13.05.2022.

Lahikainen, Anja Riitta, Mälkiä, Tiina ja Repo, Katja 2015. Media lapsiperheessä. Vantaa: Hansaprint Oy.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017. Media varhaiskasvatuksessa – Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/06/28154551/media_varhaiskasvatuksessa_nettiin.pdf. Viitattu 13.05.2022.

Mediakasvatusseura. Mediakasvatus Suomessa. <https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>. Viitattu 13.05.2022.

Merilampi, Ritva-Sini 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Vantaa: Hansaprint.

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: Punamusta Oy.

Salomaa, Saara 2016. Teoksessa Mulari, Heta (toim.) Solmukohtia – Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia.

Salomaa, Saara 2017. Teoksessa Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Media varhaiskasvatuksessa – Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/06/28154551/media_varhaiskasvatuksessa_nettiin.pdf. Viitattu 13.05.2022.

Salo, Jarmo 2015. Teoksessa Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Neuvola lapsiperheen mediakasvatuksen tukena – opas terveydenhoitajille. https://cdn.mll.fi/prod/2017/06/28173619/MLL_Neuvola_lapsiperheen_mediakasvatuksen_tukena_opas.pdf. Viitattu 13.05.2022.

Sintonen, Sara 2018. Teoksessa Maija Puska (toim.) Mediamatkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Otavan Kirjapaino OY, Keuruu 2018.

Tossavainen, Tommi 2018. Teoksessa Maija Puska (toim.) Mediamatkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Valkonen, Satu 2016. Neuvola lapsiperheen mediakasvatuksen tukena – Opas terveydenhoitajalle. Häme: Hämeen Kirjapaino Oy.

Valkonen, Satu 2017. Media varhaiskasvatuksessa – Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. Helsinki: Painotalo Plus Digital.

Valkonen, Satu 2018. Teoksessa Maija Puska (toim.) Mediamatkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Otavan Kirjapaino OY, Keuruu 2018.

Varis, Tapio. Teoksessa: Holm, Isabella ja Rahja, Rauna 2015. Minne menet, mediakasvatus? Mediakasvatusseuran 10-vuotisjulkaisu. Mediakasvatusseura ja Otavan Opiston Osuuskunta.

LIITE 1: TUTKIMUSLUPA

Kuopion kaupunki

Kasvun ja oppimisen tuen koordinoitopal-
velut
Kasvatusjohtaja

Päätöspöytäkirja

19.11.2019

1 (3)
Tehtävä 13.00.00
Asianro 9568/2019

Muut asiat 23 § / 2019

Tutkimuslupa / Santeri Ruokonen

Selostus ja perustelu	<p>Savonia ammattikorkeakoulussa sosionomin opintoja suorittava Santeri Ruokonen on pyytänyt tutkimuslupaa ammatillista opinnäytetyötä varten.</p> <p>Opinnäytetyön aiheena on mediakasvatus. Työhön liittyvä kysely työssä toteutettavasta mediakasvatuksesta tehdään Kuopion kaupungin perhepäivähoitajille, ryhmäperhepäivähoitajille ja perhepäivähoidonohjaajille.</p> <p>Tarkoituksena on, että kysely kehittäisi tai rohkaisisi ylläpitämään työntekijöiden omia mediakasvatustaitoja ja herättäisi hyvää, mielenkiintoista ja rakentavaa keskustelua mediakasvatuksesta omassa työympäristössä. Kyselyn toivotaan tuottavan suunta-antavia vastauksia siihen, miten paljon perhepäivähoitajat ja perhepäivähoidonohjaajat tarvitsevat ohjausta, tukea tai koulutusta mediakasvatukseen liittyen.</p> <p>Kysely tehdään marras-joulukuun 2019 aikana.</p>
Päätös	<p>Myönnän Santeri Ruokoselle luvan tutkimuslupahakemuksen mukaisen tutkimuksen tekemiseen Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa.</p> <p>Yksi kappale tutkimusta toimitetaan Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palvelualueelle varhaiskasvatuspalveluihin.</p> <p>Yhteyshenkilö Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa on palvelupäällikkö Tuula Nuotio.</p>
Toimivallan peruste	<p>Hyvinvoinnin edistämisen ja kasvun ja oppimisen palvelualueiden toimintäsääntö 3 §.</p> <p>Juha Parkkisenniemi kasvatusjohtaja</p> <p>Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.</p>
Liitteet	Oikaisuvaatimusohje
Tiedoksi	Santeri Ruokonen Varhaiskasvatuspalveluiden esimiehet

Postiosoite Vuorikatu 27 | 70100 KUOPIO
Käyntiosoite Vuorikatu 27
Laskutusosoite PL 3016 | 70900 KUHILAS

Puhelin +358 17 18 2111 www.kuopio.fi
Faksi [etunimi.sukunimi\(at\)kuopio.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi)
Laskutustunnus

Kuopion kaupunki

Kasvun ja oppimisen tuen koordinoitavalut
Kasvatusjohtaja

Päätöspöytäkirja

19.11.2019

2 (3)
Tehtävä 13.00.00
Asianro 9568/2019

Kasvun ja oppimisen lautakunta
Kaupunginhallitus

Tiedoksianto Päätös on lähetetty tiedoksi sähköpostilla 20.11.2019.

Nähtävänäolo Päätös on yleisesti nähtävänä Kuopion kaupungin verkko-sivuilla www.kuopio.fi/paatoksenteke 20.11.2019.

Postiosoite Vuorikatu 27 | 70100 KUOPIO
Käyntiosoite Vuorikatu 27
Laskutusosoite PL 3016 | 70900 KUHILAS

Puhelin +358 17 18 2111 www.kuopio.fi
Faksi [etunimi.sukunimi\(at\)kuopio.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi)
Laskutustunnus

Kuopion kaupunki

Kasvun ja oppimisen tuen koordinoitopal-
velut
Kasvatusjohtaja

Päätöspöytäkirja

19.11.2019

3 (3)
Tehtävä 13.00.00
Asianro 9568/2019

Liite A Kuntalain mukainen oikaisuvaatimusohje
Oikaisuvaatimusoikeus

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen lautakunta

Postiosoite	Vuorikatu 27, 70100 KUOPIO
Käyntiosoite	Vuorikatu 27
Puhelin	017 18 2111
Faksi	017 18 4210
Sähköposti	kirjaamo.kasvujaoppiminen(at)kuopio.fi

Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen

Oikaisuvaatimus on tehtävä **14 päivän kuluessa** päätöksen **tiedoksisaannista**. Kunnan jäsenten katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi Kuopion kaupungin verkkosivuille www.kuopio.fi/maatoksenteko. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, kolmen päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan.

Oikaisuvaatimuksen sisältö ja toimittaminen

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava.

Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston virka-ajan päättymistä tai mikäli määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Postiosoite Vuorikatu 27 | 70100 KUOPIO
Käyntiosoite Vuorikatu 27
Laskutusosoite PL 3016 | 70900 KUHILAS

Puhelin +358 17 18 2111 www.kuopio.fi
Faksi [etunimi.sukunimi\(at\)kuopio.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi)
Laskutustunnus

LIITE 2: TUTKIMUKSEN KYSELYLOMAKKEIDEN VASTAUKSIA

Kysely mediakasvatuksesta

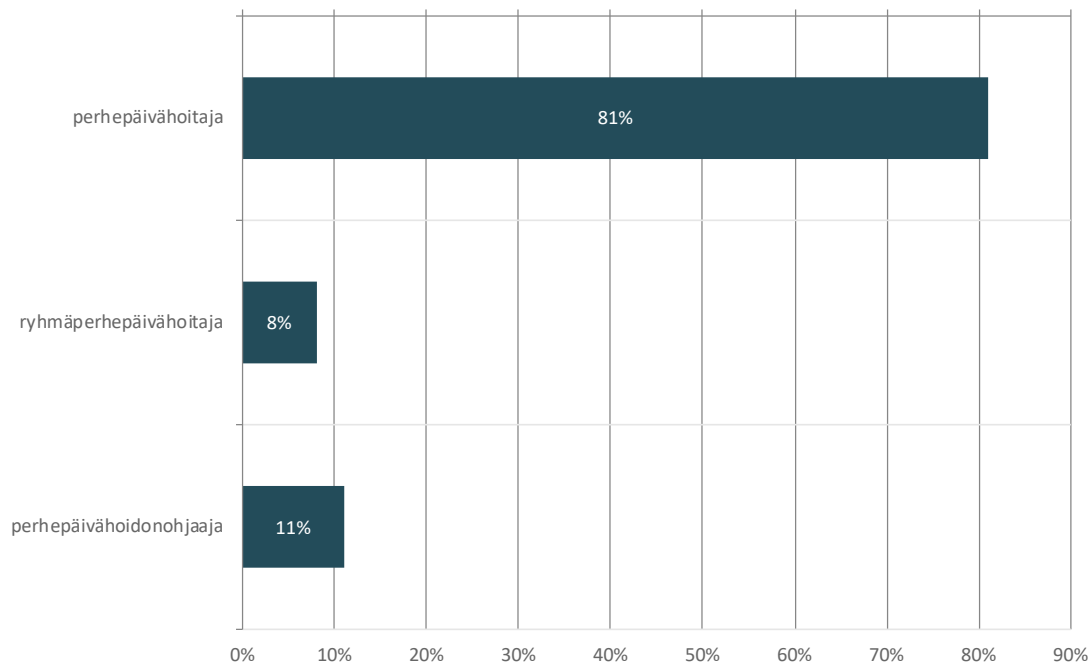
Vastaaajien kokonaismäärä: 52

"Vapaa kommentti" osioiden sekä omin sanoin kirjoitettujen osioiden vastauksia muokattu siten, että anonymiteetti säilyy hävittämättä vastauksen pääsanomaa

Santeri Ruokonen, sosionomiopiskelija, Savonia ammattikorkeakoulu 2019-2020

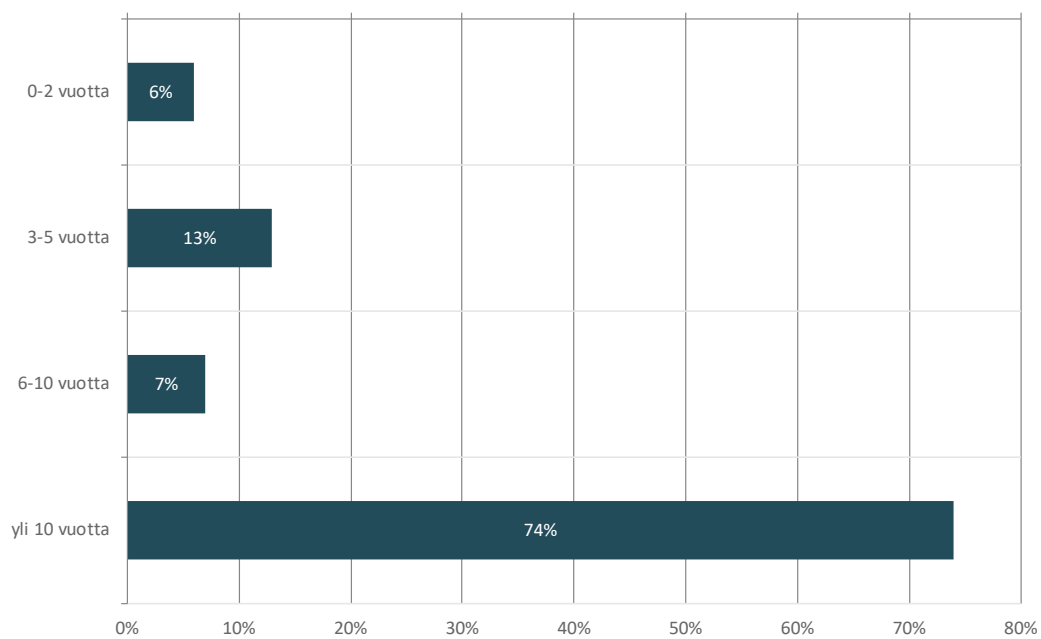
1. Olen

Vastaajien määrä: 52

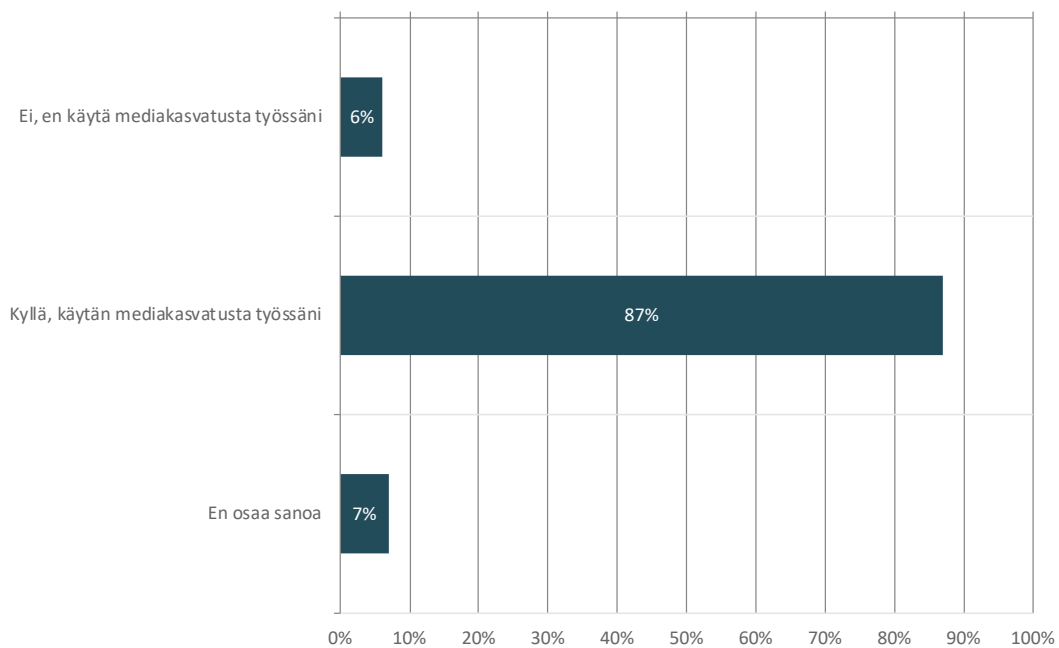
2. Miten pitkä on työkokemuksesi?

Vastaajien määrä: 46

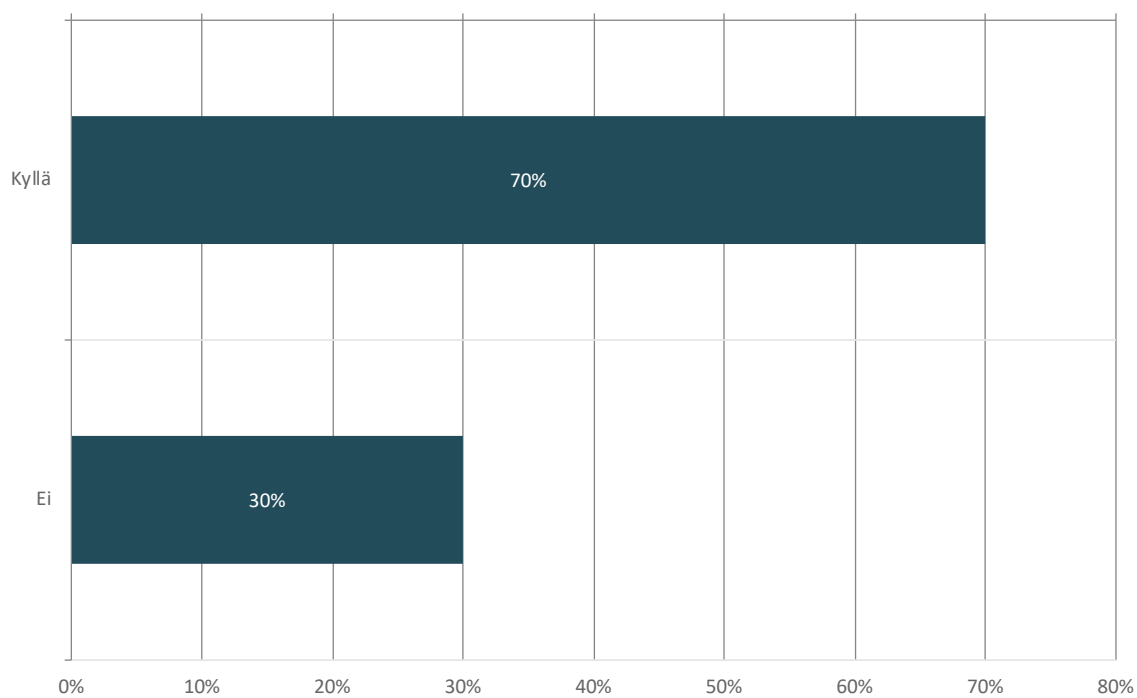
3. Käytätkö mediakasvatusta työssäsi?

Vastaajien määrä: 46

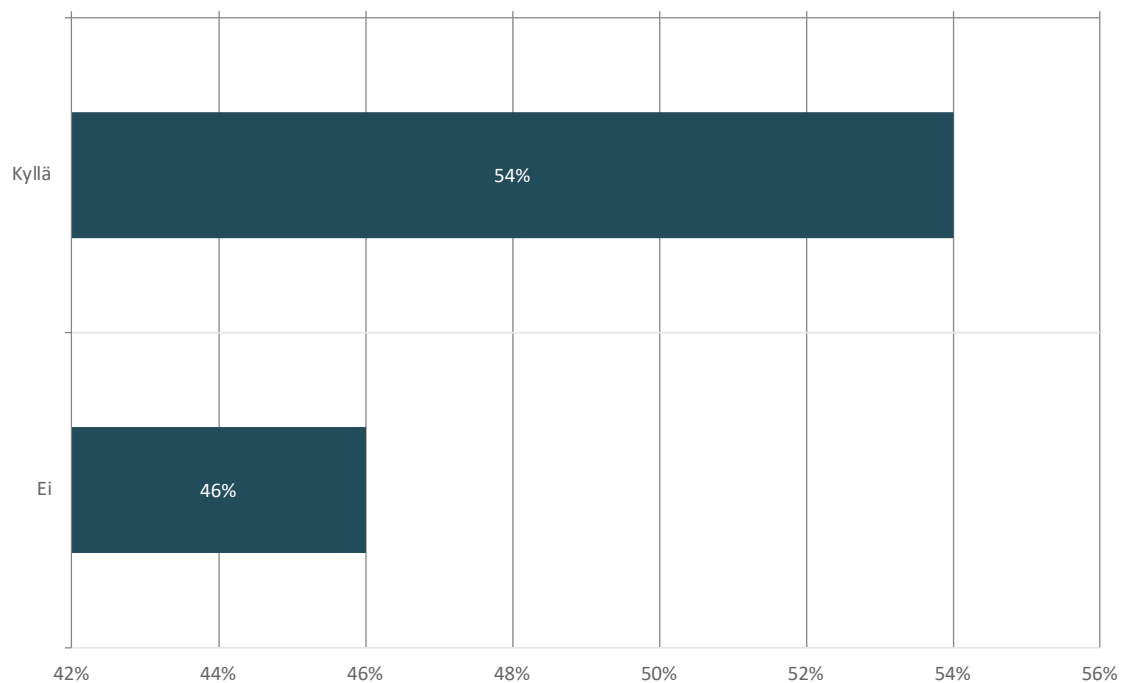
4. Onko työyhteisössänne keskusteltu mediakasvatuksesta ja sen käytännön toteutuksesta?

Vastaajien määrä: 46

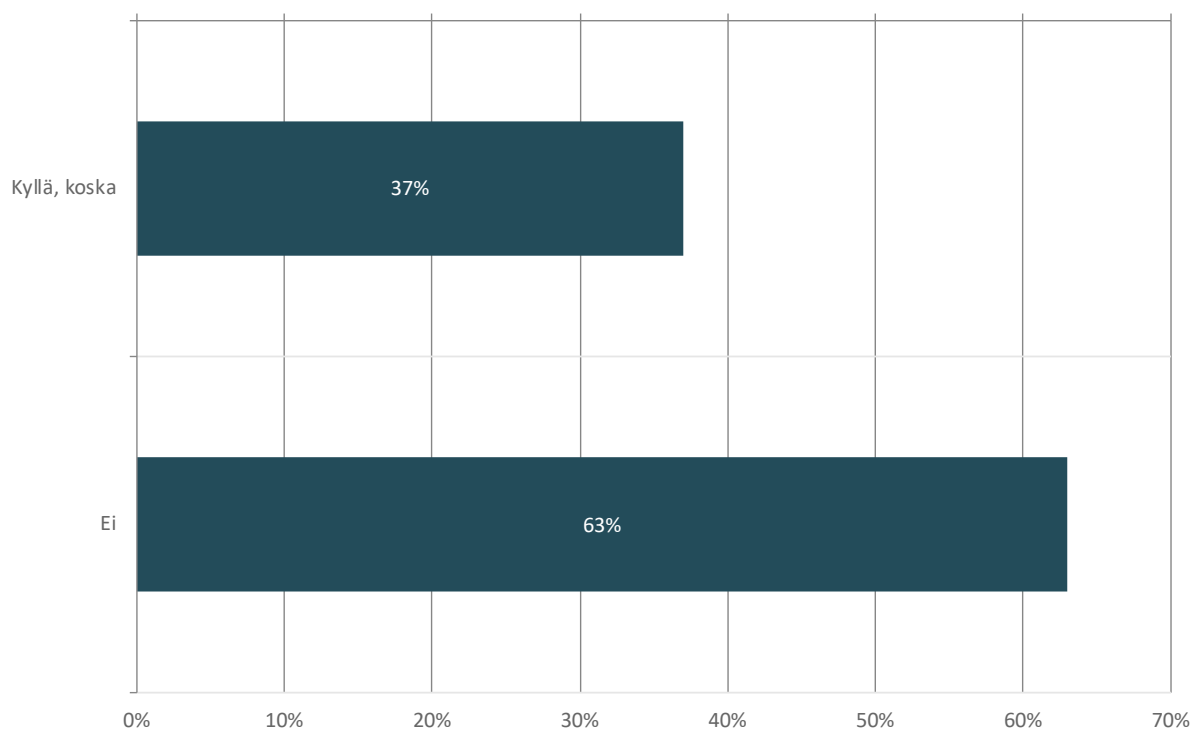

5. Oletteko keskustelleet lasten vanhempien kanssa mediakasvatuksesta ja sen käytännön toteuttamisesta?

Vastaajien määrä: 46

6. Koetko mediakasvatuksen olevan vaikea asia toteuttaa omassa työssäsi?

Vastaajien määrä: 46

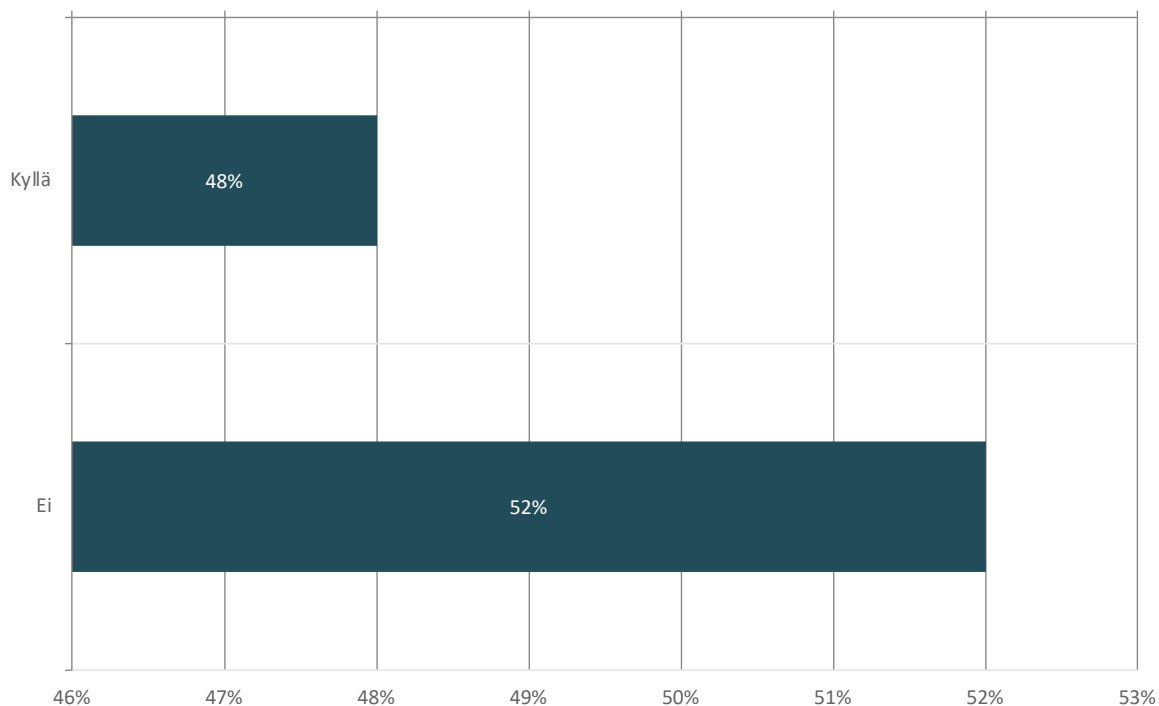
Koetko mediakasvatuksen olevan vaikea asia toteuttaa omassa työssäsi?

Kyllä, koska:

- "Töissä vain työpuhelin käytössä."
- "Ei ole tarpeeksi tietoa tai koulutusta aiheesta."
- "Ei ole laitteita."
- "Ei ole laitteita."
- "Lasten eri iät ryhmässä vaikeuttaa mediakasvatuksen toteutusta."
- "Ei ole laitteita."
- "Aihe on vaikea ja siitä ei ole tarpeeksi tietoa."
- "Ei ole laitteita."
- "Median käyttö itsellä vähäistä."
- "Ei ole tietokonetta käytössä työssä."
- "Ei ole laitteita."
- "Toivotaan lisää tietoa mediakasvatukseen liittyen sekä tablettien saanti helpottaisi mediakasvatuksen toteutusta."
- "En osaa käyttää hyvin älylaitteita."
- "Ei ole tarpeeksi tietoa eikä ole laitteita."
- "Ei ole laitteita mediakasvatuksen toteutukseen."

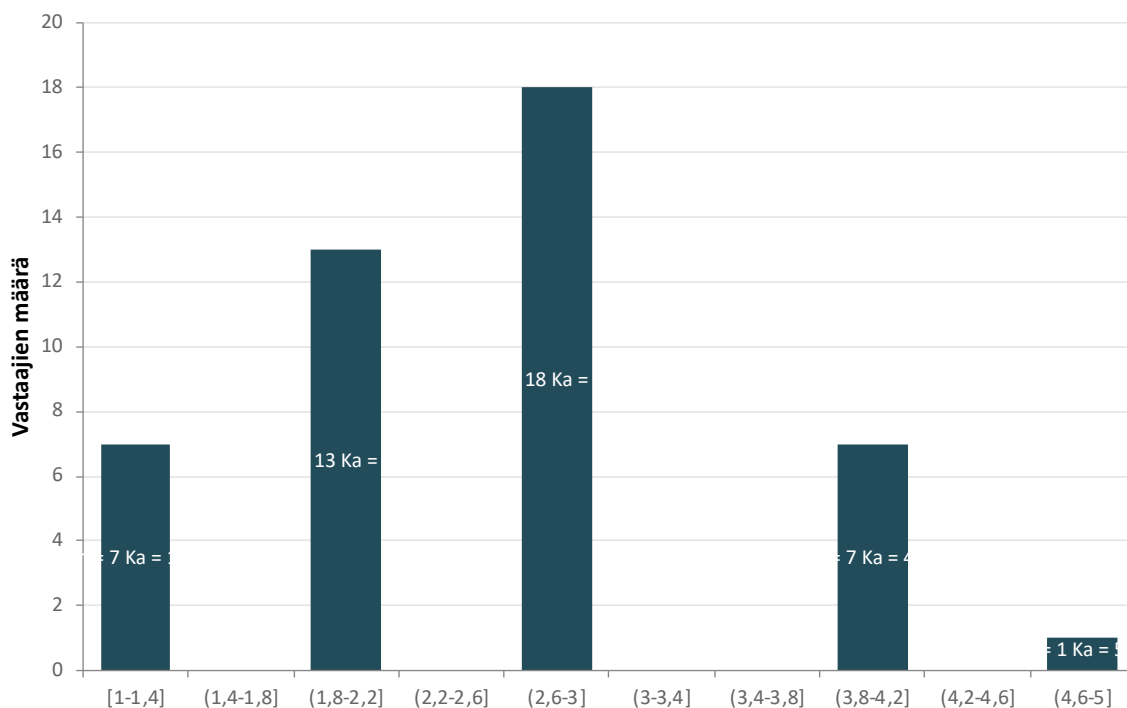
7. Koetko perhepäivähoidonohjaajien antaneen tarpeeksi tukea ja ohjausta mediakasvatuksen toteuttamiseen työssäsi?

Vastaajien määrä: 46

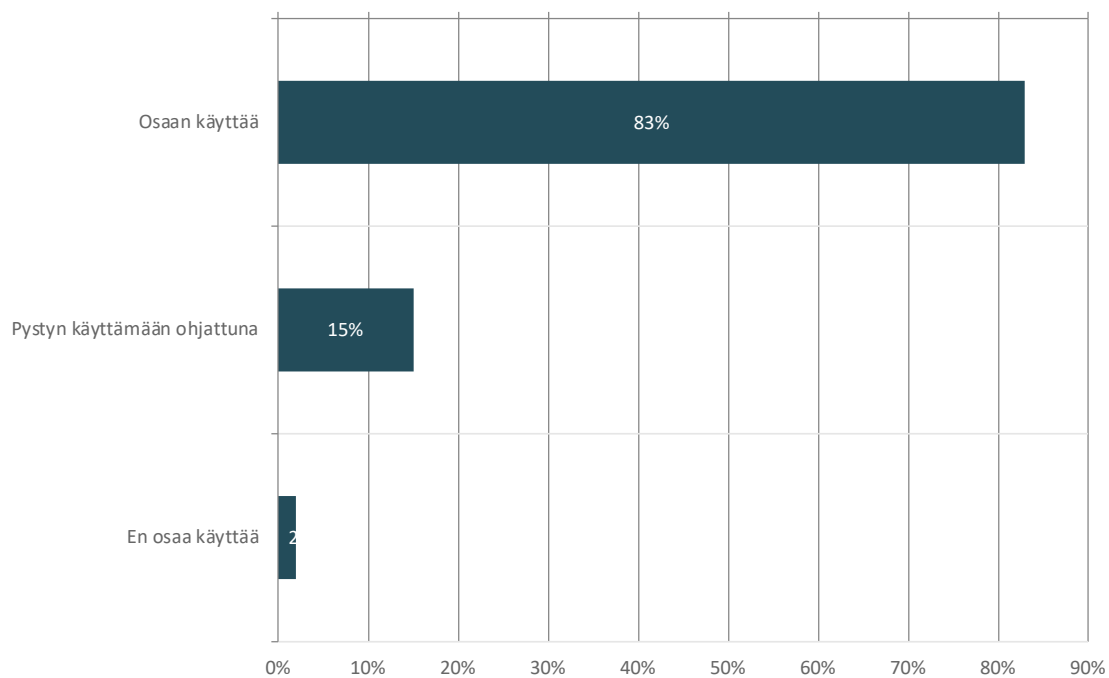
8. Oletko käyttänyt työssäsi älylaitteita (kännykkä, tabletit, tietokone)?

Vastaajien määrä: 46

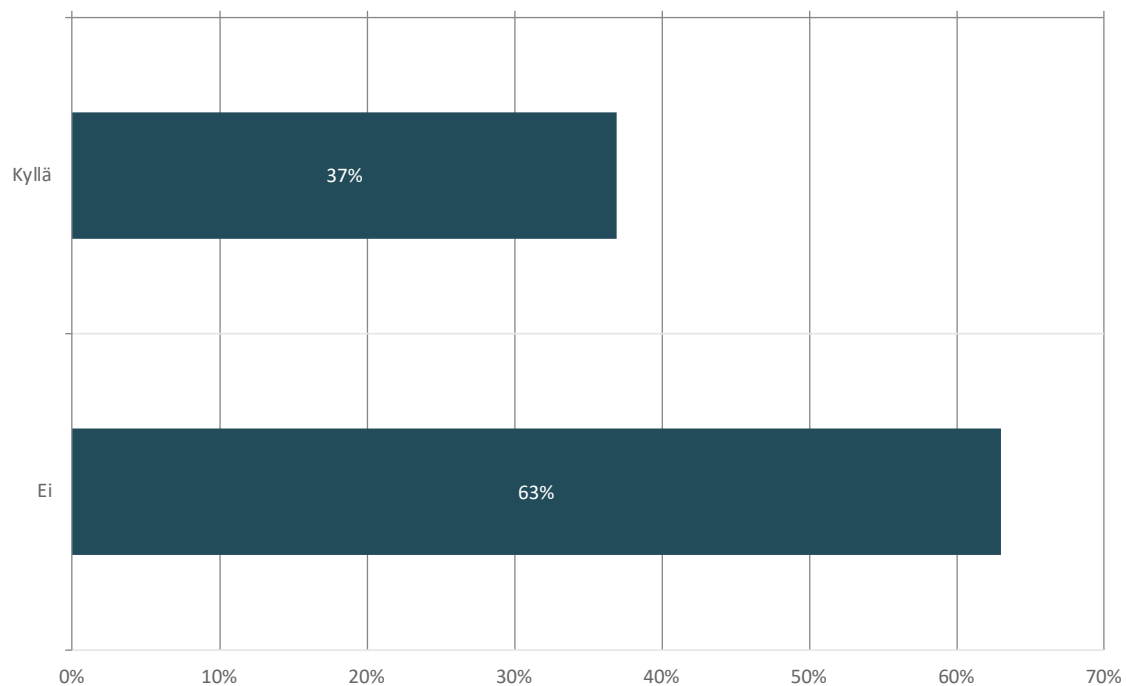
9. Millaisena koet taitosi käyttää älylaitteita?

Vastaajien määrä: 46

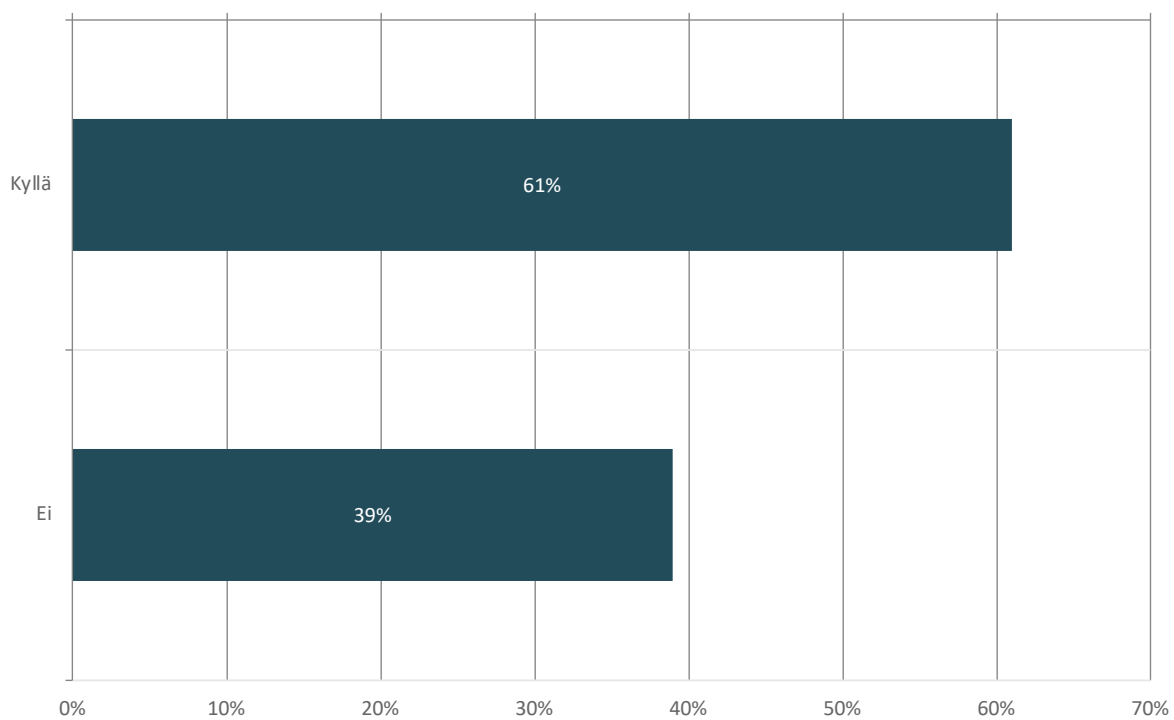

10. Onko käytössäsi tarpeeksi työvälineitä mediakasvatuksen toteuttamiseksi työssäsi?

Vastaajien määrä: 46

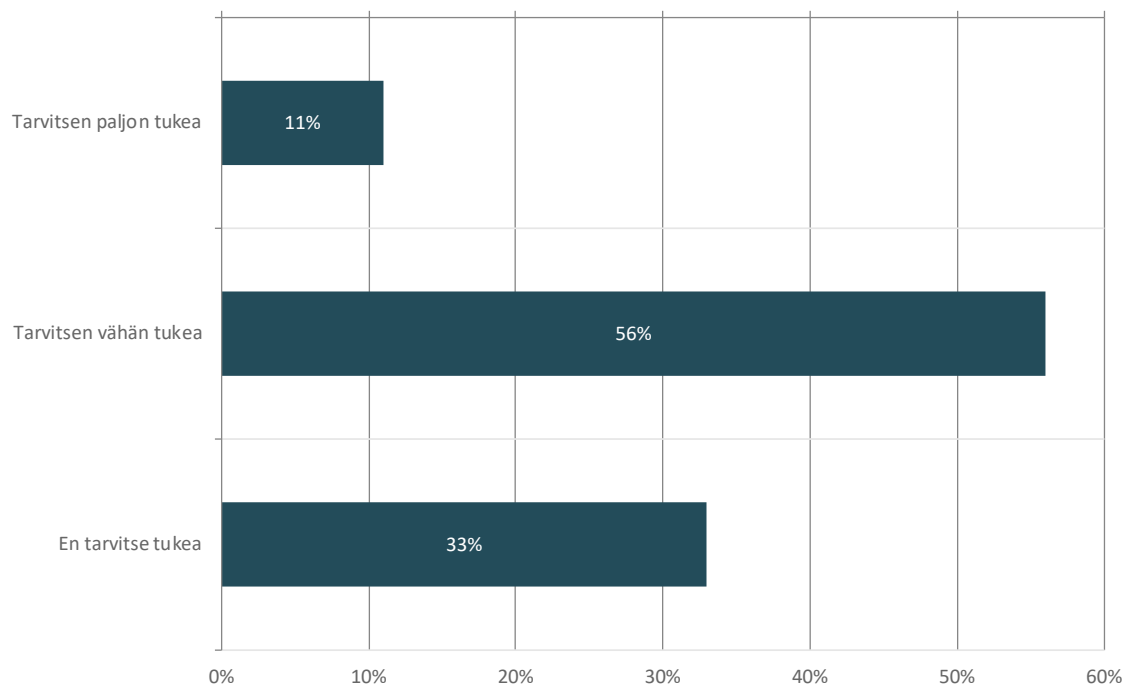
11. Onko tiedossasi työmenetelmiä mediakasvatuksen toteuttamiseksi työssäsi?

Vastaajien määrä: 46

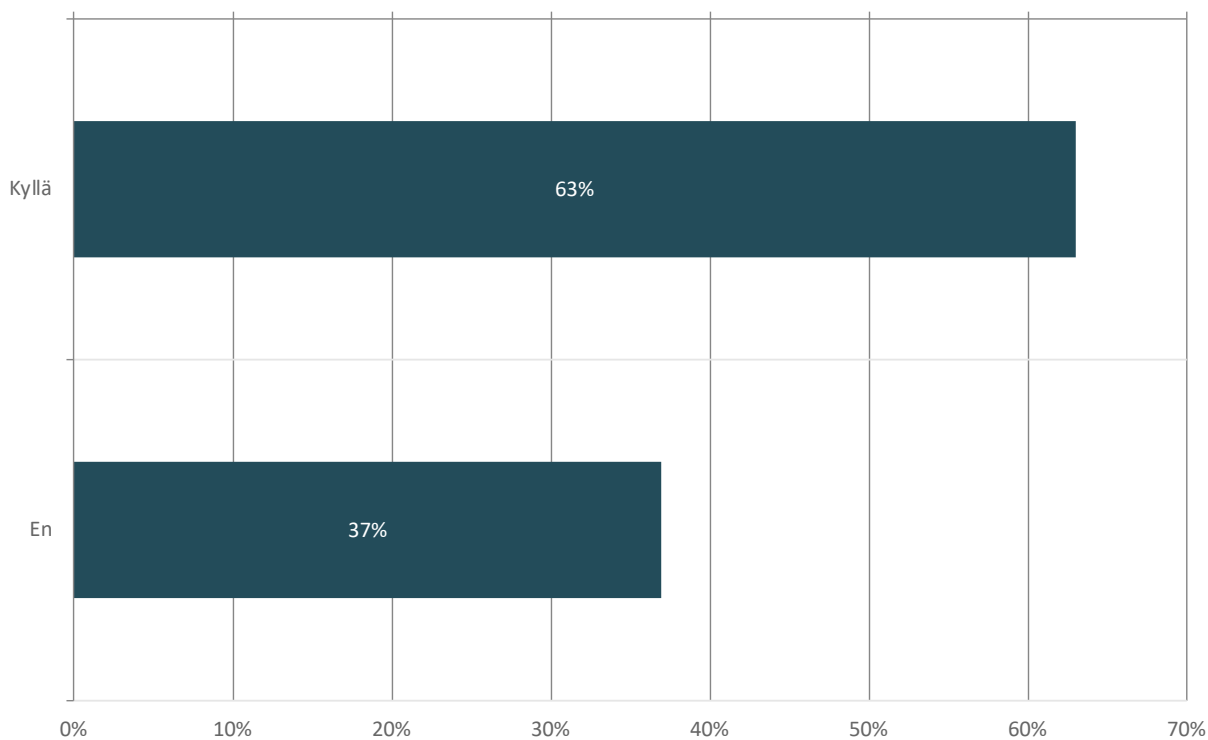

12. Koetko tarvitsevasi tukea mediakasvatukseen toteuttamiseen työssäsi?

Vastaajien määrä: 46

13. Tarvitsetko koulutusta mediakasvatukseen toteuttamiseen työssäsi?

Vastaajien määrä: 46

Vapaa kommentti: Mitä olet mieltä mediakasvatuksesta perhepäivähoidossa?

”Mediakasvatus tuntuu jotenkin turhalta.”

”Pienten lasten kanssa aika menee perushoittoon.”

”Tulevaisuutta ajatellen mediakasvatus tärkeää.”

”Mediakasvatus on mielestäni vaikeaa.”

”Mediakasvatuksesta ja mediasta saa hyviä neuvoja askarteluun ja tietoa luonnon tutkimiseen.”

”Mediakasvatuksen avulla löytää työhön hyviä ja uusia ohjauksia.”

”Mediakasvatus työmenetelmänä voisi olla hyvä käytäntö.”

”Mediakasvatus on nykypäivää.”

Vapaa kommentti: Mitä olet mieltä mediakasvatuksesta perhepäivähoidossa?

”Median opetuksessa on tärkeää opettaa lapset hyödyntämään ja käyttämään sitä oikein. Kuitenkin panostan hoidossa muihin asioihin enemmän, kuten leikkiin, musiikkiin, liikuntaan ja kädentaitoihin.”

”Mediakasvatus on tärkeää nykyaikana. Mutta mielestäni silti lapset käyttävät liikaa aikaa median kulutukseen, joten hoidossa toivoisin sen jäävän vähemmälle.”

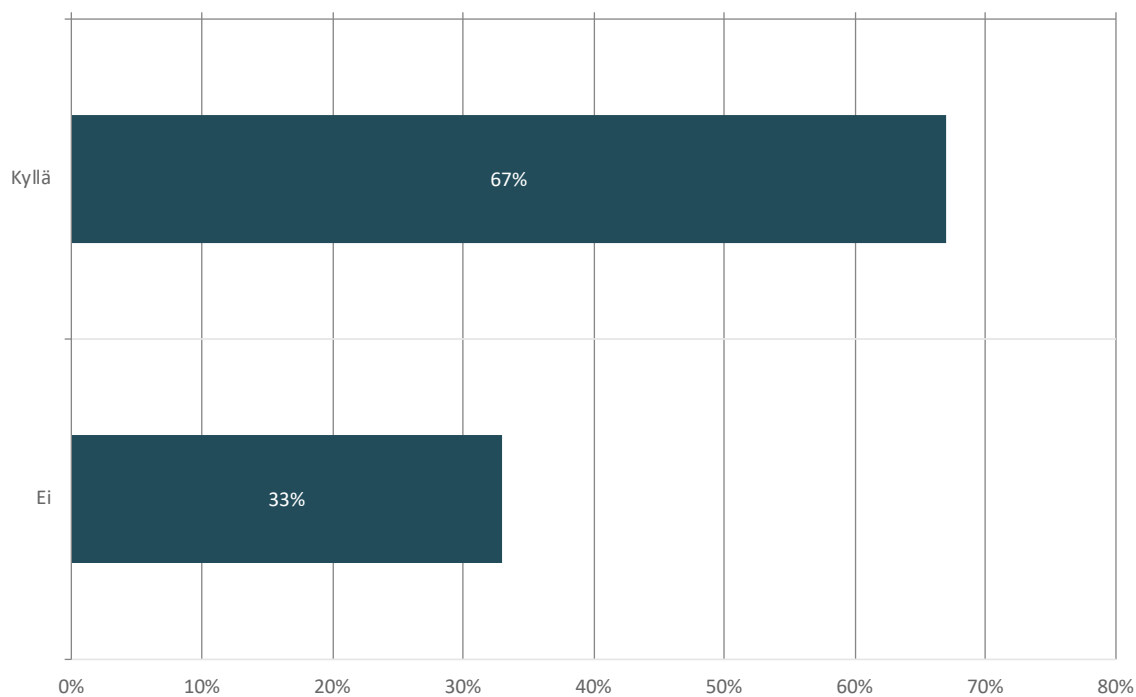
”Aikuisen tukemana mediakasvatus on hyödyllistä lasten kanssa toteutettuna. Kuitenkin media ei saisi olla liian suuressa roolissa hoidossa.”

”Mediakasvatus haastavaa toteuttaa, jos ryhmässä on paljon eri-ikäisiä lapsia. Kirjoja ja musiikkia on esimerkiksi helpompi käyttää työvälineinä.”

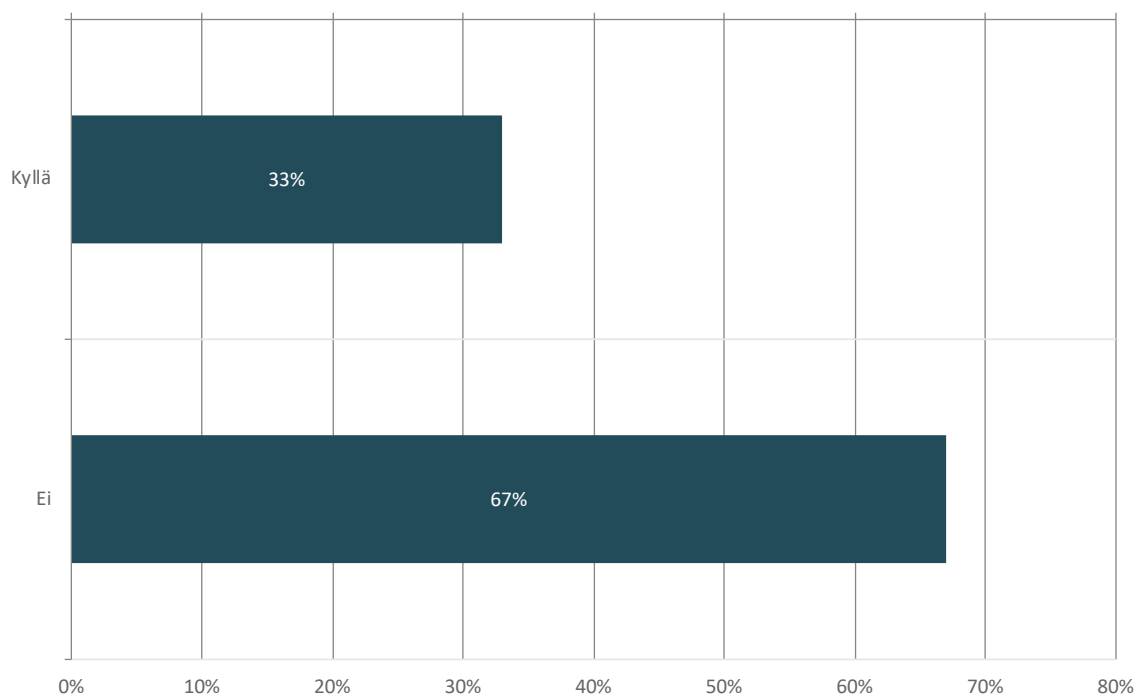
”Mielestäni lapset kuluttavat liikaa aikaa iltaisin tietokoneen ja television äärellä. En haluaisi käyttää sitä hoidossa yhtään enempää kuin on tarve, vaikka mediakasvatuksessa on hyviä ja kehittäviä asioita.”

14. Perhepäivähoidonohjaajat Ovatko perhepäivähoitajat toivoneet mediakasvatuksen toteuttamiseen omassa työssään ohjausta ja tukea?

Vastaajien määrä: 6

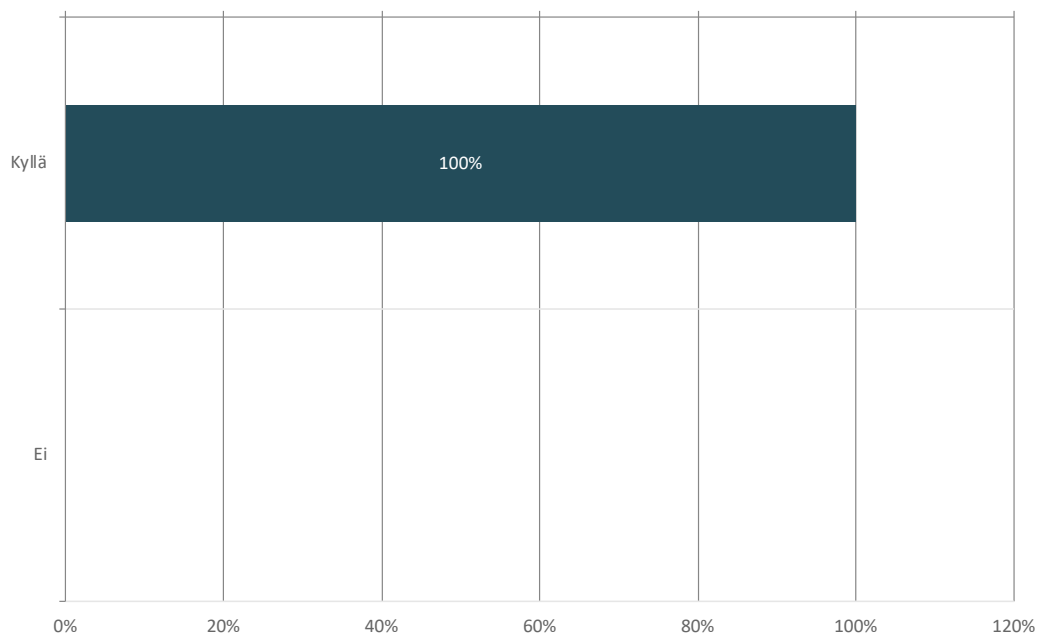
15. Perhepäivähoidonohjaajat Koetko antaneesi tarpeeksi ohjausta ja tukea perhepäivähoitajille mediakasvatuksen toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 6

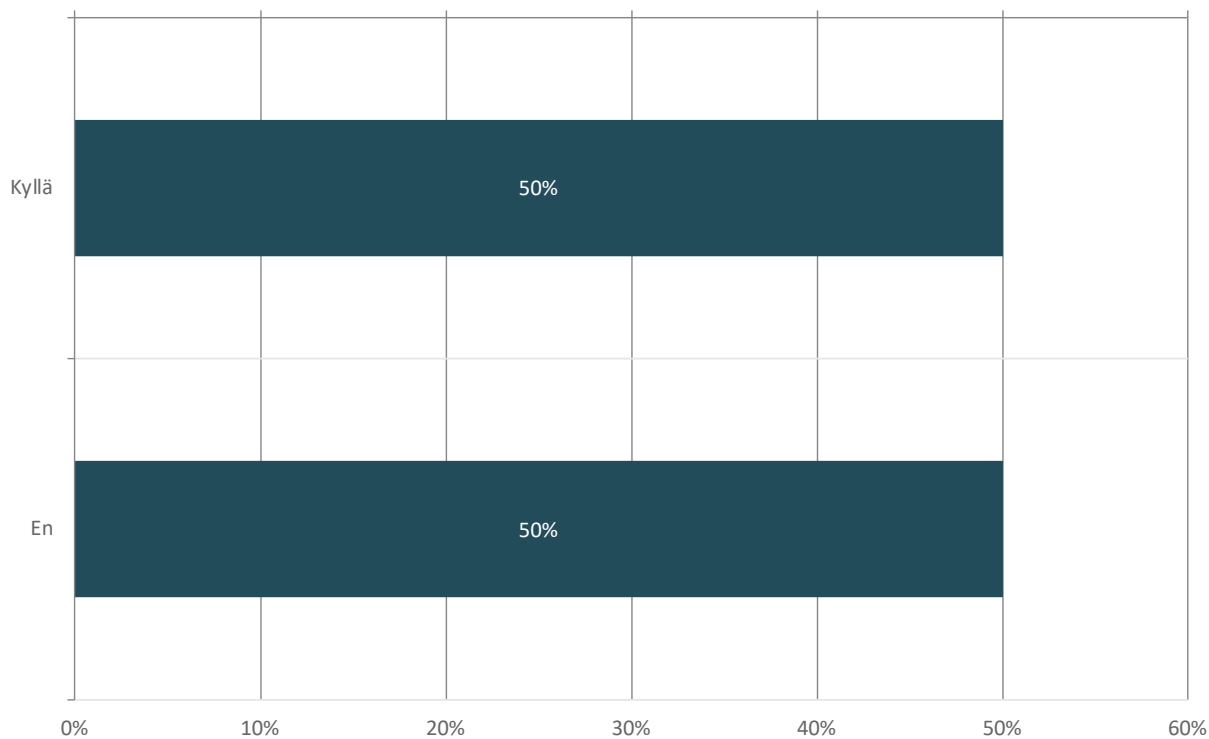

16. Perhepäivähoidonohjaajat Onko perhepäivähoitajilla käytössään tai tiedossaan työvälineitä tai työmenetelmiä, miten toteuttaa mediakasvatusta työssään?

Vastaajien määrä: 6

17. Perhepäivähoidonohjaajat Tarvitsetko koulutusta mediakasvatukseen liittyen?

Vastaajien määrä: 6

**Viimeisenä kysymyksenä perhepäivähoidonohjaajille oli vapaa kommentti:
Mitä olet mieltä mediakasvatuksesta perhepäivähoidossa?**

”Mediakasvatus on osana varhaiskasvatuksen työtä.
Tärkeää olisi keskittyä mitä se tarkoittaa eikä siihen, millä laitteilla sitä toteutettaisiin.
Mediakasvatusta voi toteuttaa muutenkin kuin ainoastaan älylaitteilla.”

”Osa hoitajista hyvinkin innokkaita ja osaavat toteuttaa mediakasvatusta eri keinoin.
Työn puolesta ei tosin saada laitteita, joka helpottaisi osalla mediakasvatuksen toteutusta.
Mediakasvatus jakaa työntekijöitä: osa kokee vaikeaksi ja tarvitsisi lisää koulutusta,
osalle aihe on helpompi.
Myös ohjaajatkin voisivat tarvita lisää koulutusta päivittääkseen osaamistaan.”